

KURDISTAN PRESS

ROJNAMA HEFTEYÎ • HAFTALIK GAZETE

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

5 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

NORVEÇ KÜRTLERLE DAYANIŞMA KOMİTESİ AÇIKLADI!

“Kürtlerin mücadelesini destekliyoruz!”

□ “Komite olarak, Kürt halkının bağımsızlığını ve özgürlüğünü elde etmede, hangi mücadele araç ve yöntemleriyle olursa olsun, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin belirlemesi ilkesine bağlı olarak, Kürt halkının anti-emperyalist, kültürel, politik ve silahlı mücadelesini destekliyoruz.”

□ “Norveç Dışişleri Bakanlığı, Kürdistan’ a Norveç hümaniter örgütler eli ile yardımda bulunmaya hazır olduğunu belirtti.”

□ “Dışişleri Bakanlığı’nda çalışan bazı devlet memurları, Dışişleri Bakanı’nın sorunla çok yakından ilgilendiğini, ancak sorunun pratik nedenlerden dolayı uluslararası alanda ele alınmasının zor olabileceğini düşünüyorlardı.”

□ “Kürtler, yaptıkları tüm eylemlerde uluslararası kamuoyuna karşı son derece dikkatli ve duyarlı olmalıdır. Böylece, kendi mücadelelerini sansasyonel basın kurbanı olmaktan çıkarıp, mücadelelerini karalamak isteyenlerden kurtarabilirler.”

SAYFA 6 - 7

Barzani ile çelişkimiz vardı

SAYFA 5

Li ser Nureddîn ZAZA

RÛPEL 8 - 9

“Ölüm Rüzgarları”

SAYFA 2

●●● İngiltere'de yayınlanan Independent gazetesi'nin 22.11.1988 tarihli nüshasında Harvey Morris imzalı bir yazı yayınlandı. Morris, Ortadoğu konusunda yaptığı incelemeler ve yazdığı yazılarla tanınan bir gazeteci.

Morris, Kürdistan'a giden İngiliz belgesel film yapımcısı ve gazeteci Gwin Roberts'in gözlemlerini ve Irak'ın Kürt halkına karşı kullandığı kimyasal bombalara ilişkin görüşlerini şöyle anlatıyor:

Kuzey Irak'ın abluka altına alınmış vadilerinde Irak uçaklarının kimyasal silahlarla bombardıman yapmaları sonucu binlerce Kürt katledildi.

Roberts, Kürdistan'dan getirdiği Mostard gazı ile karışmış toprakları göstererek, Irak'ın Kürt yerleşim merkezlerine ve Kürt gerillalara karşı kimyasal bomba kullandığını ispatlamış oldu. Gazeteci iki haftalık ziyareti sırasında Türkiye sınırının 40 - 45 km güneyi ile Irak'ın kuzeyinde Amediyeye şehrinde 28 Ağustos'ta saldırıya uğramış Kürtlerle röportaj da yaptı.

Genç bir Kürt peşmergesi gözlemlerini anlatırken, 8 Irak savaş uçağının saat

“Ölüm rüzgarları!”

6'dan 8'e kadar ovayı bombaladıklarını, çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu binlerce kişinin öldürüldüğünü belirtiyor.

Dihok bölgesinin Mangeş kasabasında doğan 19 yaşındaki bir başka Kürt peşmergesi ise gazeteci Roberts'e şunları anlatıyor:

“Uçaklar normal savaş uçakları idiler. Bombalarını boşalttılar, ilk olarak plastik - naylon ve sünger yanı sıra bir koku hissettim. Ardından sarımsı dumanlar ortalığı kapladı. Yaklaşık 5 - 10 dakika sonra insanlar dökülmeye başladılar. Elleriy-

gözlerini kapatan bu insanlar kontrolsüz bir sarsılma ile çığlıklar kopardılar. On dakika içinde yere serilip komaya ve ardından bütün vücutları titreyerek sessizliğe gittiler. Uçak bombardımanı yaklaşık iki saat sürdü.”

Bir başka Kürt peşmergesi Muhammed ise şunları anlatıyor: *“Yaklaşık 4 - 5 saat sonra peşmergeler bombalanan bölgeye geldiler. 3.000 civarında ceset ve binlerce hayvan, hepsi ölmüşlerdi. Ölülerin gözleri bembeyazdı.. Burunlarından ve ağızlarından korkunç bir sı-*

vı akıyordu. Bazı yaralılar çığlıklarla ağlıyorlardı. Cesetler korkunç bir şekilde insan şeklinden çıkmışlardı.”

İkinci görgü tanığı Feriz Taha 17 yaşında, o da şunları anlatıyor:

“Gece olmasını bekledik. Dürbünlerimizle binlerce gaz maskeli ve eldivenli askerlerin oraya geldiklerini gördük. Saklandığım yerden askerlerin cesetleri gruplar halinde meydana topladıklarını ve daha sonra hepsini ateşe verdiklerini gördüm. Yaklaşık ateşe verilen 100 tane kümelenmiş

grup vardı.

Kürdistan sorunuyla ilgili bir çok yazı yazan Roberts kendi düşüncelerini ise şöyle açıklıyor: *“Hiç kuşum yok ki bu anlatılanlar gerçektir.”* Eğer bir sayısal karşılaştırma yapacak olursak, Körfez savaşının bitimine yakın İran işgali altındaki Halepçe'de Mart ayında Irak'ın kimyasal silahlarla katlattığı 5000 Kürtten sonraki bu saldırı en büyük saldırıdır.

Irak, peşmergelere karşı açtığı af kampanyasında sürekli olarak Kürtlere karşı kimyasal silah kullanmadı-

ğini tekrarlıyor. Kürt Peşmergeleri Roberts'i yanlarına alarak Irak Kürdistan'ının başka bir bölümüne götürüp, kimyasal silah kalıntısı olduğuna inandıkları örnekleri gösterdiler. Gaz maskesi ve eldivenleriyle toprak ve taş örnekleri toplayan Roberts, örnekleri İngiltere'deki bir laboratuvarında analiz yaptırdı. 1 - 4 Diathiane, -ki bir kimyasal bileşiktir-, Mostard gazının yüksek ısıda patlatılmasında kullanılıyor.

Kararmış derilerin verdiği görüntü ise, Pseudonerve gazı'nın kullanıldığını ispatlıyor.

Plastik, naylon kokusu veren sinir gazının da kullanıldığını belirten Roberts, kendi hazırladığı *“Ölüm rüzgarları”* adlı belgesel programda daha ayrıntılı olarak sergileneceğini de belirtti.

Yazı, H. Morris; çeviri, Çiya Dublin • İrlanda

Irak'ta Kürt katliamları!

Amnesty'nin Kasım ayında yayınladığı bültende Irak'ın Kuzeyinde hükümet kuvvetlerinin Kürt yerleşim merkezlerinde yaptığı katliamların dökümü verildi. Amnesty Irak ve Türkiye'nin BM'nin araştırma ekiplerini kabul etmediklerinde açıkladı!

Teşekkür

□ Genel yayın yönetmenimizin geçirdiği ameliyat nedeni ile gerek telefon ederek ve gerekse büromuza uğrayarak geçmiş olsun dileklerini ileten okuyucularımıza, yazar arkadaşlarımıza, siyasi grup ve parti temsilcilerine teşekkür ediyoruz.

Kurdistan Press çalışanları

Spas

□ Em spasdarê xwendevan, nivîskar û nûnêrên partî û grubên siyasî ne, ku bi telefonê û bi hatina bûroya me, pîrsa nexweşîya Berpîrsiyarê Giştî ya Rojname me kirin e û jê re cansaxiyê xastine.

Xebatkarên Kurdistan Press

Ağustos 1988'de Irak hükümet kuvvetleri Irak'ın kuzeyindeki Kürt yerleşim birimlerine saldırdıkları zaman yüzlerce silahsız sivil Kürt bilinçli olarak öldürüldü ve yüzlercesi yaralandı.

Amnesty raporuna göre, binlerce Irak askeri tanklar, savaş helikopterleri, topçu birlikleri ve kimyasal silahlarla Dihok, Musul ve Erbil çevresi olmak üzere yüzlerce Kürt köyüne saldırdı. Bu askeri saldırılar İran - Irak ateşkesinin kabul edilmesinden sonra yani, 1988'in Temmuz ortalarına rastlamaktadır.

Irak, Ağustos ayı içinde Dihok ve çevresi köyleri bombalamış, ardından kimyasal silahlarla yaralanan 1000'den fazla sivil tutuklamıştı. Amnesty International'a ulaşan bilgilere göre, tutuklanan bu kişiler daha sonra idam edildiler. Saldırının yapıldığı bölgeye yakın yerde toplu mezarlar açılarak, idam edilenler gömüldü.

Yine Ağustos ayı içinde onbinlerce sivil Kürt, Irak'ın saldırılarından kurtulmak için Türkiye'ye sığınmak istedi. Ancak canını kurtarmak isteyen sivil halk, Irak Hava Kuvvetleri'nin saldırılarından binbir güçle kurtularak

4 Eylül günü Türkiye'ye sığındılar. Yine aynı gün kimyasal saldırılardan kaçan binlerce Kürt, ülkenin kuzey - doğusundan İran'a geçtiler. Başta sığınan mülteciler olmak üzere, Türk ve batılı gazeteciler saldırıları detaylarına kadar kamuoyuna anlattılar.

Amnesty, Kürt halkına karşı yapılan katliamı durdurmak için, Irak hükümetine defalarca çağrı yaptı. Fakat ne yazık ki bu çağrılara hiç bir cevap verilmedi. Bilindiği üzere, Amnesty, 7 Eylül günü Irak Hava Kuvvetleri tarafından yapılan katliamı durdurmak için Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne acil müdahalede bulunması için çağrı yapmıştı.

Irak hükümeti gerek Amnesty'nin, gerekse diğer devlet ve kurumların çağrılarına ilişkin detaylı bir açıklamada bulunmadı. Irak, Kürt halkına karşı kimyasal silah kullanmadığını söylemekle yetindi. Ayrıca 7 Eylül günü bölgeye gitmek isteyen BM heyetinin müracaatını hem Irak hem de Türk hükümetleri red ettiler.

Çeviri • Serav

Teşebûsa derbe li Arjantînê

□Hinek hêzên nav ordiya Arjantînê xwestin derbekî çêkin. Di wê demê de Serrokkomarê Arjantînê Raul Alfonsin li Amerika bû. Piştê teşebûsa derbê, Alfonsin ziyareta xwe nîvco hişt û zivirî Arjantîn.

ANK • Stockholm

Di roja yekşemê sê hêzên eskerî xwestin ku iqtidarê têxin destê xwe. Lê teşebûsa wan bi ser neket. Gava ku gelê Arjantîn derbe hisiya ji cih de kete li dijî wan dengê xwe bilind kir. Bi deh hezaran kes êrîşê birin ser isyankaran.

Gelê Arjantîn berê ji destê hikmên eskerî gelek kişandiyê û naxwaze carek din bikeve bin nîrê generalan.

Li gor nûçeyan, li hev hatinek di navbera Alfonsin û serokê derbe de çêdibe. Li gor wê li hev hatinê serokê isyankaran Seineldin dev ji daxwazên xwe berdide. Lê şertê xwe jî tîne cih. Yek ji şertên wî çûna Fermandarê Giştî ya leşkerî bû. Li ser daxwaza wî Fermandarê Giştî Dante Caridî dev ji karê xwe berda.

Ev derbe ne cara pêşîn e û ne jî ya paşîn. Lê li gor zaneyan ev car ne wek carên din bû. Bo ku gelê Arjantîn baş berxwe da û li dijî wan sekinî. A dido, ev tişt wusa nîşan dide, ku rûmeta ordiya Arjantîn di nav gel de gelek şikestiyê û giraniya wan wek berê nema ye. Çawa ku Jorge Buzaglo dibêje, ev dersekî baş bû ji bo general û hevalên wan. Buzaglo ekonomî e û li Swêdê dijî.

Dîsa li gor Buzaglo, ordî dixwaze carek din diranê xwe yê bi xwîn nîşanê gel bide. Lê ev car diranê wan di wan de çû û bê diran man...

Lê mixabin ekonomîya Arjantîn di rewşekî nexweş û teng de ye. Gel reform dixwaze. Bircitî û belengazî tevliheviyekî (kaosekî) mezin peyda kiriyê. Ordî cesareta xwe jî wê rewşê distîne.

Arjantînê carê jî tehlûka derbe derbas kir.

Foto; Reuter

Hejîrên Efnikî Nexwin!

Firotna hejîrên Tirkan li Swêd hat qedex kirin. Hîn jî divê firotina van hejîrên di bin çavdêriyê (kontrol) de be.

Bazirganîya hejîran ên Tirk ji Serkarîya Navîngê ên Xwarinê li Swêd dexwaz kirin ku wê biryara qedexekirinê hilbinin. Lê bazirganên Tirkan bersivê "NA" jî berpirsiyarê sazûmanên Swêd girtin.

Biryara qedexekirina firotina hejîran di 11.11.1988 an de hatî bû standin û ev biryara hîn jî derbaz dibe. Qedexê kirina firotina hejîran bêhîntengiyek (aciziyek) girîng li ba bazirganên Tirkan peyda kirî bû. Ji ber ku îro Dewleta Tirkîyê di firotina hejîrên zihwa de li Cihanê yekemîn e. Swêd tenê, salê 2.000 ton hejîr ji dewleta Tirkîyê distîn e. Ew jî qezencek gelek mezine ji bo bazirganîya dewleta Tirkîyê. Ji ber wê yekê, hema hefteyek paş "qedexbûna firotina hejîran" nûnerên bazirganîya dewleta Tirkîyê bi lez û bez seredanek li Swêd kirin.

Bazirganên Tirkan îdîa dikirin ku, mîqdara efnikê di hejîrên wan de ne ewqas zêde ye. Di aliyê din de jî, dîsan wan îdîa dikirin ku îmkaniyetên wan ne ewqas pêşdeçûye ku, mîqdara kûf-efnikê di hejîrên xwe de kêmbikin.

Berpirsarê Serkarîya Ma-de Xwarinê ê li Swêd, Kerstin Akerman di rojname Swêdê de weha bersiva bazirganên Tirkan dida: "Ez di wê baweriyê de me ku, bazirganên Tirkan dixwazin bi van qazincê xwe me bidin îqna kirinê. Em jî hêvî dikin ku bila bazirganên Tirkan berî her tiştî saxîya mirovan bidin ber çavê xwe... Ger

bazirganên Tirkan di berê de guh bidana şîretên me, ev pirsê hanê jî çênedibû". De ma min di telefonê de li gel wê Xanimê peyivim, wê digot ku: "Di van salên dawiyê de me gelek xeletî, kêmasî û qirêcî di nav tiştên ku me ji Tirkîyê distan, didit. Me gelek caran ew îqaz kirin. Lê çî mixabin ku wan guh ne didan şîret û balkêşiyên me. Wek hûn jî dizanin ev efnika di hejîran de hat dîtînê ji bo saxîya mirovan gelek xeter e. Heta dibe sebebê nexweşîya kanserê. Divê em tû carî rê nedin ku saxîya mirovên me bikeve nav xeterê. Edî me destpêkirî ye, ew tiştên ji wan welaten tîn standin, emê di bin çavan de derbaz bikin (kontrol). Em pê aghdarin ku di nav mewûj, kakilê gûzan, sawar, dan, nok û lowî û di konserwan de hinek tiştên hene ku ji bo saxîya mirovan xeter in. Ji bo wê yekê me hinek bergirî (tedbîr) standine. Wek bêredana sazûmana me divê tû tiştê li Welatê me neyê firotin."

Serkarîya wê sazûmanê gotinên xwe weha xilas dike: "Ez bi xwe edî van hejîrê efnikî naxwim, ji ber ku min bi çavên xwe di mikroskopê de dît çê pîsî di nav wan de heye."

Ez hêvî dikim ku mirovên me ji bo saxîya xwe guh bidin van şîretan, edî tiştin efnikî û qirêj ên dewleta Tirkîyê nestînin. Berî her tiştî bi taybetî ji bo me Kurdan divê ev pirsê bibe pîrsek pîrensîbî. Ma gelo ji bo çê em tiştên dewletek zordest û kolonyalist bistînin?

Bersiva wê pîrsê herkes li gor bawerîya xwe dikare bide... Ji ber ku her yek di bawerî xwe de azad e...

Şoreş Zîrek

Amerika û Israîl man tenê

Berê çend heftan Serokê Rêxistina Rizgariya Filistinê û Serokê Dewleta Filistinê Yaser Erafat daxwaza vîzeyê bo Amerika kir, ku di civînê Koma Miletan de bipêyive. Lê daxwaza Erafat ji alî Amerika ve hate red kirin.

Li ser wê biryara Amerika Koma Miletan civiya û dijî Amerika biryarekî girt. Di dengdana Koma Miletan de tenê Israîl piştgiriya Amerika kir. 151 dewlet li dijî wê biryara Amerikayê dengê xwe dan.

Piştî dengdanê Koma Miletan Wezîrê derva yê Amerika G. Shultz got ku ev biryara wê biryara Amerika nade guhertin. Lê belê Koma Miletan ji niha ve dixebite ku cihê wê civînê ji Washingtonê biguheze Cenewre.

Uluslararası dayanışma

ANK • Rotterdam

25. Kasım günü Hollanda'nın Rotterdam kentinde Kürt Halkıyla Dayanışma Komitesi'nin örgütlediği bir gece yapıldı. Yaklaşık 300 kişinin izlediği gecede Kürdistan'da çekilmiş film ve dîalar gösterildi. Kürt yemekleri sunuldu ve Hollandalı bir müzik grubu da gecede uzun bir program yaptı.

Kürt Halkıyla Dayanışma Komitesinin düzenlediği gecede bazı uluslararası kuruluş ve örgüt temsilcileri de konuşulur yaptı.

Sınırsız Doktorlar Birliği adına Halepçe katliamı sırasında Kürdistan'a gitmiş olan bir doktor konuşma yaparak, izlenimlerini anlattı. Doktor, konuşmasında Irak'ın sivil halka karşı yasaklanmış olan kimyasal silahları kullandığını bizzat gözüyle gördüğünü belirterek, bu katliama seyirci kalınmasını eleştirdi. Sözcü, Sınırsız Doktorlar Birliği (Artsen Zonder Grezen) olarak katliamdan sonra hemen Kürdistan'a gittiklerini şartları oranında katliamdan zarar görenlere yardımcı olduklarını belirtti.

Kuzey Kürdistan'a geçmek zorunda kalan Kürt mültecilerin durumuyla da yakından ilgilendiklerini belirten Doktor, TC ve Irak'ın faaliyetlerini engellediklerini belirtti. Irak'tan Türkiye'ye geçen örgüte üye iki doktorun TC tarafından gözaltına alındığını açıkladı.

Uluslararası Af Örgütü (Amnesty) adına konuşan Kees Bleichrodt, Amnesty'nin Kürdistan konusunda duyarlı olduğunu belirten Halepçe katliamı ve Türkiye'ye geçen Kürt mültecilerin durumlarıyla yakından ilgilendiklerini söyledi. Sözcü, "Açık ki Irak rejimi kimyasal bombalarını Kürtlere karşı kullandı, bunu inkar etse de elimizde deliller, belgeler var. Türkiye'ye sığınan Kürt mültecilerin durumu oldukça kötü. Mültecilerin içinde buldukları durumu görmek için 4 Ekim'de bir delegasyon olarak (içinde benim de bulunduğum) Türkiye'deki kamplara gittik. Kamplarda filmler çekip röportajlar yaptık... Kampların durumu oldukça kötüydü. 28 Ekim'de mültecilere yardım yapılması ve Irak'a teslim edilmemeleri için Türkiye'ye bir çağrı yaptık. BM'ye de aynı doğrultuda bir çağrı yaptık ve bizzat ben durumu geçen hafta Fransa'da toplanan Avrupa Parlamentosu Konseyi'nde gündeme getirdim. Ayrıca Türkiye Cazaevlerindeki durumu da dile getirip o konuya da dikkatleri çekmeye çalıştım."

Hollanda Kızıl Haç örgütü adına konuşan M. P. L. Veeger ise Irak, Türkiye ve İran'ın Kimyasal Silahları yasaklayan Cenevre Anlaşmasını imzaladıklarını ancak Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silahlar kullandığını belirtti. Kızıl Haç olarak Irak'ın kimyasal silah saldırılarından kaçarak Türkiye'ye sığınan Kürt mültecilere yardım ettiklerini açıklayan sözcü, yardımlarının TC kanalıyla olmasının yardımların yerini bulmasını zorlaştırdığını ancak başka da bir alternatiflerinin olmadığını açıkladı.

Şimdiye kadar İsviçre'de bulunan Kızıl Haç Merkezi ile İsviçre, İsveç, Norveç, Danimarka, Almanya, Kanada, İtalya, İspanya, ve Fransa'nın Kürt mültecilere yardım ettiklerini belirten sözcü TC'nin uluslararası yardımların yapılmasını çeşitli biçimlerle engellediğini vurguladı.

Diyarbakir'de Anlaşma

ANK • Diyarbakir

Diyarbakir 1 nolu Cezaevi'nde yaklaşık 300 devrimci tutuklunun sürdürdüğü açlık grevi ve ölüm orucu eylemleri anlaşma sağlanması üzerine 30 Kasım çarşamba günü sona erdi.

Cezaevi yönetimi ve tutuklu temsilcileri arasında yapılan görüşmeden sonra devrimci tutukluların isteklerinin kabul edilmesi üzerine eylem son verildiğinin açıklanması üzerine tutuklu yakınları ve geniş bir öğrenci kitlesinin sürdürdüğü destek eylemi de son buldu.

Diyarbakir Cumhuriyet Savcısı Turan Korkutan yaptığı açıklamada ölüm orucunda bulunan 24 tutuklunun sağlık durumunun endişe verici olduğunu belirterek, anlaşma koşullarını basına açıkladı.

Devrimci tutukluların kabul edilen talepleri kısaca şunlar; -Tek Tip elbisenin kaldırılması, yasaklanmış olan yayınların tümünün cezaevine serbestçe girebilmesi, tutuklulara radyo ve teyp verilmesi, koşullara televizyon verilmesi, kantinde uygun fiyatla kaliteli malların satışının sağlanması, hastane ve tedavi koşullarının iyileştirilmesi.

Savcı Turan Korkutan'ın açıklamasına göre eylem sırasında sağlık durumu kötüleşen 12 tutuklu hastanede tedavi görmekte. Savcı, ayrıca durumu kötü olan 15 tutuklunun da tedavi için hastaneye yatırılacağını belirtti.

Palme Cinayeti'nde MIT!

□ "Palme'nin eşi Lisbet, verdiği ilk ifadede katili daha önce bir yerlerden tanıdığını, ama, olayın şokunda olduğu için şimdilik bir şey söyleyemeyeceğini bildiriyor.

□ Polise göre ise ifade hemen değişiyor ve bayan Palme'nin gördüğünü ve bir yerlerden tanıdığını belirttiği katil siyah saçlı biri oluyor!!

5 Kenedi'nin öldürülmesinden sonra, Desinformasyon denen yöntem giderek gelişti. FBI ile CIA'nın ortaklaşa geliştirdiği bu silah en güçlü devletleri, iktidarları, yönetimleri kökünden sarsmaya başladı. Karanlık ve kanlı güçler, katil eller bu yolla istedikleri hedefi hiç zorlanmadan, açığa çıkmadan uygulamaya koydular. Bu gün bu uygulamanın daha da gelişip budaklanması için, özel eğitim kursları, özel metodlar alabildiğine geliştiriliyor.

Bilindiği gibi, Desinformasyonun amacı, gerçeği saklamaktır. Olayları, içinden çıkılmaz bir duruma getirmek, gerçek suçluları kollamak... kafa ve beyin mekanizmasını sarsarak gerçeğe iletişimi kesmek, böylece de hedefi saptır-

Desinformasyon

için, olayı kaba hatlarıyla ve kısaca özetlemeye çalışalım.

Palme Cinayeti'nden hemen sonra İsveç polis yetkilileri, Palme'nin sinemaya gideceğini SÄPO'ya telefonla bildirdiğini ama koruyucu istemediğini açıkladılar. Bu önemli telefonu sadece ve sadece SÄPO biliyordu. Gene aynı kaynağa göre İsveç'te sadece Kral ile Başbakanın evleri gözetim altında tutuluyor...

Palme'nin eşi Lisbet, verdiği ilk ifadede de katili daha önce bir yerlerden tanıdığını, ama olayın şokunda olduğu için şimdilik bir şey

Ama hemen ertesi gün her nedense Lisbet Palme'nin açıklamaları değişiyor. Polise göre Bayan Palme katili tam göreceği sırada katilin yüzünü çevirdiğini, **ancak siyah saçlı olduğunu** farkettiğini söyleyerek, ilk ifadesinin yanlış olduğunu belirtiyor. Bu konuda başkaca bir açıklama yapılmıyor.

Aynı anda olaya tanıklık eden bir taksi şoförü ise, yaptığı açıklamada; Palme'lerin yanında bir kişiyi gördüğünü, Lisbet üç metre önde yürüdüğü sırada bu kişinin Palme ile konuştuğunu ve taksinin tam hareket edeceği sırada kurşun sesi duy-

yuluyor, ne de kimlik kontrolü, sınırlar alabildiğine açık ilk zamanlar. SÄPO gevşek ve pek orali değil.

Daha sonra taksi şoförünün ifadesi de değiştiriliyor...

Tüm ifadeleri çarpırtıp değiştiren polis daha sonra kendisini görgü tanığı olarak empoze eden İsveçli ressam bir kadına başvuruyor. Kadına göre, cinayetten hemen sonra katille göz göze gelmişler ve ressam kadın katili çok yakından incelemiştir. Her şey belleğinde olduğu gibi canlı kalmış.

SÄPO kadına hemen potreye çizdiriyor. Cinayetten 25

taya çıkarılıyor.

Bu portreden sonra polis basını devreye sokarak katilin yabancıların yoğun bulunduğu **Tensta** mahallesine doğru bir arabayla kaçtığını duyuruyor. Artık katil İsveçli'lere göre bir yabancıdır. İsveç polisi ve ırkçı, nazist güçler birden devreden çıkartılarak aklanıyorlar. Gözler Kürtlere ve Yugoslavlara kayıyor.

Artık katili yakalamak an meselesiymiş gibi olaylar birbirini izliyor. Hans Holmér ve ekibi yanlarına İsveç ve Türk basınına da alarak gerçek senaryolarını hayata geçirmeye çalışıyorlar. Tüm Kürtler gözaltındadır. Evleri aranıyor, telefonları dinleniyor, örgütleri aramadan geçiriliyor. Kürtler arasında ailevi veya kişisel nedenlerden dolayı çıkan en küçük çatışma ve tartışma İsveç basınında bir bomba gibi

de katilin kimliğinin yüzde doksanbeş saptandığını hiç çekinmeden söylüyor. Ama nedense yüzde beşini kendisine saklıyor. Çünkü gerçek o yüzde beşte saklıdır. Ama kimse o dilimin üzerinde durmuyor.

Daha sonra Hans Holmér, "**Palme vuruldu**" adlı kitabında alabildiğine Desinformasyon kullanarak gerçek katillerin yakalanmasını engelliyor. Yalnız bununla da kalmayan Hans Holmér kendisine bu cinayete ilgili gizlice bilgi veren kişilerin adlarını açıklayarak, bundan sonra bu konuda uğraşanlara gözdağı veriyor.

Bütün bunlara rağmen, İsveç kamuoyunun genel kanısı, katilin fanatik bir İsveçli olabileceği yönünde geliştirebilir. Gene genel kanı, katil, Palme'nin eşi tarafından tanınıyor. Basının ve polisin yarattığı kaos içinde Lisbet Palme konuşmuyor.

Pek çok araştırmacıya göre, sayet katil İsveçli olmasaydı "kendisini" çabuk ele verirdi. Palme hergün kontrol altında tutulduğuna göre, nasıl oluyor da 15 gün boyunca iki şüpheli kişi tarafından gözlemlendiği halde SÄPO'nun haberi olmuyor, gereken güvenlik önlemleri alınmıyor! Polis ve basına göre Palme, PKK tarafından tehdit ediliyordu. O halde Palme neden yalnız bırakılıyor?

Ama SÄPO ilk günler çok rahattı. Sanki katil elindeymiş gibi hareket ediyordu. Çünkü Palme'yi öldürme senaryosu ta 1985'in Ağustos'undan buyana hazırlanmıştı. Bu senaryoya göre, SÄPO, PKK'yi çok kolay bir biçimde katil diye lanse edebilirdi. Ne olursa olsun suçlu onlar olmalıydı. Aradan geçen zaman içinde araştırmacıların üzerinde anlaştıkları bir konu da şudur: Palme'yi öldürmeyi planlayanlar, önce katili tespit ve ilan ettiler; ondan sonra Palme öldürüldü!!

Kürtlere gelince... Ne yazık ki, biz Kürtler bu konuda pek duyarlı, pek aktif bir rol oynayamadık. Gözümüzün içine baka baka İsveç polisi at koştu. PKK ile ilgili her konu Palme cinayeti ile ilişki içinde ele alındı. Bu arada Kürtler, bir halk olarak karalandı. Kürt hareketinin ilişkileri kırıldı. Zedelendi...

Ve bizler sustukça onlar azdı. Onlar azdıkça da MIT bayram etti...

Mahmut BAKSİ

Gelecek bölüm: "Neden MIT?"

Lisbet Palme ilk ifadesinde silah sesini işitince "Pat pat" tabancaların patladığını sanarak Palme'ye haber vermek için döndüğü anda katilin kendisine de kurşun sıktığını ve hemen kaçtığını açıklıyordu.. Foto; Minnesboken om O.Palme

mak... Dünyanın neresinde bir devlet adamı öldürülmüşse, bu yöntem mutlaka kullanılmıştır.

Şimdi Olof Palme Cinayeti'nde de bu yöntemin nasıl kullanıldığını iyice anlamak, Hans Holmér ve ekibinin gerçek niyetlerini biraz daha açığa çıkarmak

söyleyemeyeceğini bildiriyor. Ancak olay anında Palme'den üç adım ilerde yürüdüğünü, silah sesini işitince de "pat pat" tabancaların patladığını sanarak, Palme'ye haber vermek için döndüğü anda, katilin kendisine de kurşun sıktığını ve hemen kaçtığını açıklıyor.

duğunu söylüyor. Şoförün açıklamasına göre katil 35 - 40 yaşlarında, 1.75 boyunda, şapkalı ve parkalıdır. Şoför anında olayı polise anons ettiğini belirtiyor.

Ama tüm bu açıklamalara rağmen polis cinayet anında hiç bir önlem almıyor. Ne yollar tutuluyor, ne arama

dk. sonra katili gördüğünü söyleyen ressam kadın, Almanya'dan getirilen gelişmiş bir cihazın yardımıyla katilin portresini hemen çiziveriyor. Portre daha çok Kürtlere ve Yugoslavlara benzetiliyor. İlk ifadelere katil keplidir, ama şimdi baskı açık, koyu saçlı bir tip or-

patlıyor. Holmér ve ekibi tüm bu olayları Palme Cinayeti'ne bağlayarak rapor üzerine rapor düzenliyor.

Artık hem İsveç kamuoyu ve hem de hükümet gerçek katillerin "PKK teröristleri" olduğuna inanırılıyor. Hans Holmér televizyonda yaptığı bir söyleşi-

İlk dört bölümü daha önceki sayılarda yayınlanan İbrahim Ahmed'le yapılan görüşmenin son bölümünü okuyucularımıza sunuyoruz.

Süleymaniye'nin Erdalan köyünde yaptığımız toplantıda Parti çoğunlukla savaşa kararı aldı. O döneme kadar Abdulkerim Kasım'a makul talepleri içeren momerandumlar sunulmuş ama kabul edilmemişti.

"İrak'a Demokrasi Kürdistan'a Otonomi" partinin şiarı olarak netleşmişti, ancak bunun neyi içerdiği detaylı olarak açılmamıştı.

O dönemler partinin maddi durumu kötüydü. Hiç paramız yoktu. Parti, Celal Talabani ve bir kaç arkadaşı görevlendirerek, hükümete ait bir kaç kamulaştırma eylemi gerçekleştirdi. Ayrıca Parti bir kaynak daha saptadı. Hükümet daire ve bankalarında çalışan Kürt memurlara çağrı yaparak, devlete ait paraları kaçırp, partiye ulaştırdıkları takdirde, Irak dışına çıkarılma garantisi ve getirdikleri paradan da belli bir miktar kendilerine verileceği belirtildi.

O dönemler iki ayrı askeri örgütlenme vardı. Parti, Çarta ve Pencevin'i kurtarıldıktan sonra çok sayıda polis saflarımıza katılmıştı. Molla Mustafa'nın çoğunluğunu Barzanlıların oluşturduğu askeri gücünün durumu iyi değildi. Silahları yoktu. Hatta biz, Molla Mustafa'nın Behdinan'dan Rayat'a geçişini temin için Partiyeye katılmış olan polislerden 60-70 kadarını Molla Mustafa'nın yanına gönderdik. Ve bir çoğu sonradan orada kaldı.

İki idare biçimimiz vardı. Molla Mustafa kendi usulleriyle, kendi güçlerini ve bölgesini idare ediyordu. Biz de kontrolümüz altında bulunan bölgeleri idare ediyorduk. Ayrıca bizim köy komiteleri oluşturma çalışmalarımız da vardı. Her 15-20 köyü kapsayan, seçimle oluşan komiteler eliyle köylerin yönetimini yürütmeye çalışıyorduk. Bu komiteler sadece yönetim değil, aynı zamanda karar alma yetkisine de sahiptiler. Ayrıca peşmerge ile halk arasındaki ilişkinin biçimi de saptanmıştı. Peşmerge sadece halktan yiyecek ve içecek isteyebilirdi -onu da herkesten değil, var olandan-. Mülkiyete dokunmuyorduk. Kasım'ın yaptığı toprak taksimatı halen devam ediyordu. Ağaların topraklarına el konulmuyordu. Bu sorunları demokratik bir devlet haline gelecek olan Irak parlamentosunun çözeceği öngörülüyordu.

Bu şekilde mücadele 1964'e kadar sürdü. 64'de bizimle Molla Mustafa arasında çelişkiler baş gösterdi. 1963'te Molla Mustafa yönetime gelen BAAS'çılarla görüştü. Bu konu oldukça uzun bir konudur. Aramızdaki çelişkiler 1963'e kadar pek önemli değildi.

Ancak çok tuhaf bir şey var ki, o da benim maa- lesef sorunu çok geç anlamam oldu. Tabii bugün bilemiyorum, ben ya da bizim tümümüz sorunu zamanında kavramış olsaydık çözebilirdik onu da bilemiyorum.

Çünkü bizim Molla Mustafa ile aramızdaki çelişki fitne, yalan, dedikodu ve laf dolandırmaya dayanıyordu. Bizi sevmeyen ve Barzani'nin dostu olan bazı üyeler kendisine çeşitli yalan ve dedikodular ulaştırıp, aramızda çelişki yaratıyorlardı.

Ne yazık ki, sonuçta çok geç kalındı. Bize dostluk gösteren hükümetler bile, bizim bir olmamızı istemiyorlardı. Onlar bizi iki parçaya mümkünse üç, dört parçaya bölmek istiyorlardı. Kürtlerin tek bir güç olmasını istemiyorlardı.

Biz Molla Mustafa ile anlaşamadık. 1964'te savaşın devam etmesini istiyorduk. Halkımızın haklarını alıncaya kadar silahlı mücadelenin sürmesi gerektiğini söylüyorduk. Hükümet haklarımızı kabul ettikten sonra görüşmelere başlanabileceğini belirtiyorduk. Molla Mustafa ise yeni hükümetle anlaşabileceğini belirtiyordu.

Molla Mustafa ve hükümet askerleri bizim üzerimize geldi. O dönemler her iki güçle savaşabilecek konumda değildik. Özellikle bizim güçlerimiz, Kürtlerle savaşmak istemiyordu. Molla Mustafa ile savaşmadık. Onlarca yıl Molla Mustafa'yı ülkemizin kurtarıcısı, kahramanı olarak tanımıştık. Biz peşmergeye Molla Mustafa'nın askerlerine kurşun sıkın diyemedik. Bu mümkün değildi.

Biz, 500 - 600 kişiyle kendimizi İran hududuna vurduk. Ben İran'ın dost olduğumu sanıyordum. Elbette gerçek dost değildi. Bizim Irak'a karşı silahlı mücadelemizin devamından yana olduğu kadar dost olduğumu düşünüyordum. İran'ın en azından Kürdistan'daki savaşın sürmesinden yana olduğunu, bundan çıkarı olduğu için ortak bir noktamızın olduğunu düşünüyorduk.

İran'a geçtikten sonra arkadaşlar, Irak'a yönelik eylemlerimiz için sınıra yakın bir yere yerleştirilmemizi ve bir radyo istemem için görüşme yapmak üzere Tahran'a gitmemi istediler. Tahran'a gitmeden İran'ın sınır bölgesine gönderdiği askeri güçlerinin komutanı ile görüştüm. O dönemlerde, Irak ve Molla Mustafa'nın güçleri sınıra geldikleri için, İran da sınırdaki asker sayısını 10

"Bizi sevmeyen bazı üyeler, ilişkide olunan her parti ve devlet bizim Mela Mustafa ile ilişkilerimizi bozmaya çalışıyordu. Özellikle de Komünist partisi..." Foto; ANK

Barzani ile çelişkimiz vardı

binden 50 bine çıkarmıştı. İran yetkilileri bir hafta içinde silahlarımızı teslim etmemizi ve huduttan 60 km. içerde bir yere yerleştirileceğimizi belirtmişlerdi. Bu sorun üzerine gidip, generale görüştüm. Yaptıklarının yanlış olduğunu, bizim İran'a dost olduğumuzu Şehin Şah "Kürtler ari ırkındandır, nerde olursa olsun Kürtlere yardım ederim" buyurmuşlar dedim.

General: "Sizin bu oyununuz bizde geçmez. Siz kasıtlı olarak Molla Mustafa ile anlaşmazlığa düşmüş gibi yapıp, silahlı adamlarınızla birlikte İran'a geçtiniz. Yarın Molla Mustafa da güya sizleri takip için silahlı güçleriyle beraber İran'a gelecek, Iraklıların zaten Kürtlere yardım ettiğimize dolaylı bizlere kinleri var. O da sizleri destekleyecek. Siz burada da silahlı mücadeleyi başlatacaksınız..."

Ben generale her ne kadar böyle bir durum olmadığımı belirttiysem de o inanmadı. "Bu İran'a olan sempatinizin sebebi nedir" diye sordu. Ben de, eğer el altında olmasa biz İran hakimiyetini kabul ediyoruz" dedim O da, "Elbette neden etmeyesiniz ki o zaman iki parça olursunuz ve İran'da Kürtlerin sayısı da çoğalır. Ve bizim Türkiye ile olan ilişkilerimiz bozulur. Yapar eder Türkiye ile ilişkilerimizi bozar ve İran'la Türkiye arasında savaşın çıkmasına sebep olursunuz. Bundan dolayı sizin oyununuz bize sökmez. Biz sizi istemiyoruz" dedi.

Ben de, peki siz nasıl Irak Kürtlerinin İran'a gelip Şah'ın hakimiyetine girmelerini istemezmişiniz diya sorduğumda, "hayır efendim, istemiyoruz" dedi. "Bu mevcut hudutlara bizim saygımız var. Bu hudutların değişmesi ne bizim,

ne Türkiye'nin ve ne de Irak'ın çıkarına değildir. Bu hudutlarda olabilecek değişiklikler diğer devletlerin, hatta kesin bilgileri göre diyorum, büyük devletlerin de çıkarına değildir. Yani hiç bir devlet bu hudutların değişmesini istemez. Siz, bizi yanıltmak istiyorsunuz. Mümkündür SAVAK, MAVAK gibi güçler bunları yapabilir. (Ordu ile SAVAK arasında çelişki vardı.) Ama bizi yanıltamazsınız. Bu sizin Molla Mustafa'nın Kürtlerin planıdır."

Ben de, keşke biz bu kadar akıllı olabilseydik dediğimde; "Bu öyle olsaydı ben de seni yakalar idam ederdim" dedi. Keşke bizim böyle taktiklerimiz olabilseydi. Biz de düşman gibi düşünebilseydik. -Artık bizim ya da onun hatası, onu bir yana koyalım-. Ama Molla Mustafa arkamızdan bizi kovalıyor. Biz mülteciyiz. Bu da bir kaç ay ya sürer ya sürmez. Silahlı adamlarımızın bir ay kadar Berdegan, Betuş bölgelerinde kalmalarına müsaade edilmiş bir ay sonra geri dönmek o zaman silahlarımızı teslim ederiz dedim. "Bu benim elimde değil, Tahran'a git" dedi.

İran bize güvenmiyordu. Ayrıca Irak da bize güvenmiyordu. Irak hükümeti ile dost olduğumuz dönemde aramızda bir tartışma geçti. Saddam Hüseyin kendisi bana;

"Biz sizden razıyız, ama bazı arkadaşlarınızın tasarrufları pek olumlu değil" dedi. Nedenini sorduğumda, "Siz Karadağ'ı Molla Mustafa'dan aldıktan sonra elinize bir sürü top geçti. O toplar size gerekli değil. Getirip hükümete vermeniz gerekmez mi? Getirin hükümete verin, hükümet size, silah, tüfek, cephaneye veriyor. Onunla savaşın topu ne yapacaksınız. Ayrıca Seyit Sadık'ta kurmuş olduğunuz karargah hiç bir savaşa katılmıyor. Buna rağmen siz oraya sürekli asker yığıyorsunuz. Orada eğitim yaptırıyorsunuz, üstelik İranlı Kürtler de var orada. Suriye, Türkiye Kürtleri de olabilir... Niyetiniz nedir?" diye sordu. Ayrıca Saddam; "Sizin yerinizde kim olsaydı Karadağ'ı iki ayda alamazdı, ama siz bir hafta içinde ele geçirdiniz. Bu da sizin Molla Mustafa ile anlaşmalı olduğunuz kuşkusunu yaratıyor."

Düşmanın görüşü buydu. Biz size silah veriyoruz siz el altından Molla Mustafa'ya ulaştırıyorsunuz diyorlardı. Sizin Kürdistanı bir planımız var diyorlardı.

Şimdi yıllarca sonra düşünüyorum da, Molla Mustafa ile ilişkilerimizin bozulmasının nedeni, aramızın bozuların olmasıdır. İran'dan tut Amerika'ya, İngiltere'ye her ilişkide olunan devletin, partilerin bizim ilişkilerimizin bozulmasında rolü vardır. Özellikle Komünist Partisi'nin rolü oldukça büyüktü. Biz zamanında sorunu göremedik. Bu günde düşünüyorum, acaba zamanında görebilmiş olsaydık, bir çözüm bulabilirdik diye...

Çünkü, öyle anlar var ki, diyelim ben, eğer İran Şah'ın sözü benim için daha makbul ise, -ki mümkündür İran Şah'ın sözü ve yardımı bir partili arkadaştan daha iyi ve makbul görülebilir- o zaman bir partilinin partiden ayrılıp ayrılmaması pek önem arztemeyebilir.

Ve ne yazık ki, biz ne kadar iyi niyet gösterdiksek de özellikle ben -bilemiyorum bunun yayınlanması yararlı mıdır, değil midir?- Ama yine de öyle diyorum. Yani iyi niyetimiz değerlendirilmedi. Bizim tavrımız siyaset oyunu olarak görüldü. Ben iyi niyet gösteriyordum ama, yalan gibi görünüyordum...

64'teki çelişkilerden sonra Molla Mustafa ile tekrar nasıl anlaştınız?

O çok uzun bir meseledir...

Kısaca anlatamaz mısınız?

Şimdilik anlatmıyayım... Bir daha görüşebilirsek inşallah o zaman anlatırım.

Biz bu söyleşinin 1970 yılına kadar olan dönemi kapsamasını düşünmüştük...

1963'te BAAS'ın işbaşına gelmesinden sonra yeni bir dönem başlıyor. BAAS ve Arap milliyetçiliğinin yönetime gelmesinden sonraki dönemi şimdilik anlatmıyayım.

Kürdistan Press'e ilişkin düşünceniz?

1930'lu yıllarda yayınlanan HAWAR dergisi çok önemli bir hizmette bulunmuştu. İlk 6-7 sayısında soran lehçesindeki yazıları hem arap harfleri hem de latin harfleriyle veriyordu. Irak'ta o dönemler 200 üzerinde okuyucusu vardı. Her sayısında bir tek soranca makale olmasına rağmen çok iyi okunuyordu. Okuyucular yeni kelimeler ve latin alfabesini öğreniyorlardı.

Ben o dönemler öğrenciydim. Benim de HAWAR'da üç makalem yayımlandı. Sonradan HAWAR bu prensibini değiştirdi. 200 civarındaki okuyucu sayısı 2-3 kişiye düştü.

Kadro ve teknik sorunlarınızı çözebilirseniz; Kürdistan Press de soranca konusunda önemli katkılarda bulunabilir... Ben de Kürdistan Press yardım etmeye hazırım.

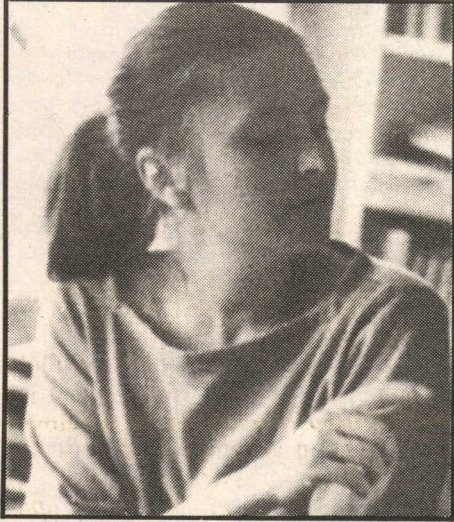
Ağustos 1988 • Londra

"Kürt halkının mücadelesi"

Arkadaşımız R. Alasor Norveç Kürtlerle Dayanışma Komitesi yöneticisi Bayan Wenche Larsen ile Komitenin faaliyetleri, Norveç kurumlarının Kürdistan'a yönelik yardımları ve yapılması gereken çalışmalar üzerine görüşü.

□ Sayın Wenche Larsen, kendinizi kısaca okuyucularımıza tanıtır mısınız?
□ Orta sınıf bir aileden gelmekteyim. Oslo Üniversitesi-Cand Philol Bölümünde İskandinav dilleri ve edebiyatı üzerine öğrenim yapıyorum. Şu anda ise, Danmarka modren şiiri üzerine tez hazırlamaktayım. Daha önceleri İngiltere'de İngiliz, Alman dilleri ve edebiyatı üzerine öğrenim yaptım. Ayrıca, Fransız feminist teorisi ve drama, şiir ve modern edebiyat üzerinde çalışmalarım var. Feminist olmama rağmen herhangi bir örgüte üye değilim.

"Politik duyarsızlık söz konusu."

□ Kürdistan sorununa ilgi duymanız ve Kürt sorununun sizce taşıdığı önemi anlatır mısınız?

□ 1983'te, iki bayan arkadaşım İsveç'e yaptığımız gezide kendileriyle tanıştığımız Kürtler, bize Kürt tarihini anlatınca oldukça etkilendim. Etkilenmemin nedeni; Kürtlerin enteresan tarihi, ve o zamana kadar Kürtlerle ilgili hiç bir şey bilmeyişim idi. Ve hala da kendi kendime düşündüğüm oluyor; neden kimse Kürtler ve onların tarihiyle ilgili fazla bir şey bilmiyor?

İsveç'ten döndüğümüzde, yanımdaki bayan arkadaşlarım "Kürtlerle ilgili duyduklarımızı işittiklerimizi 2 veya 3 hafta sonra unutturuz" dediler. Ancak ben, Kürdistan sorunu için çaba sarfedeceğimi söyledim. 1983'te Şivan Perver'in Oslo'daki konserine giderken Kürtlerle Dayanışma Komitesinde aktif bir kaç Norveçli'yle tanıştım. Böylece kendilerinden Komitenin çalışmaları hakkında bilgi edinerek ilişkiye geçtim. Çalışmalarımın başlangıcında Kürtlere kültürel konularda yardımcı olabileceğimi düşündüm. Ancak, günlük çalışmalarda kültürel ve politik çalışmalarını birbirinden ayırt etmenin imkansız olduğunu anladım. Bence, insan gerekli olan her şeyi yapmalıdır. İşte böylece İsveç, Danimarka, B. Almanya ve İngiltere'de tanıştığım Kürtler vasıtasıyla bilgilerimi geliştirdim. Bence birilerinin kalkıp baskı, zulüm ve adaletsizlikleri açık bir şekilde kitlelere kavratması çok önemli. Böylesi bir çalışmada ilk hedef; özgürlüğü uğruna savaşan bir halkı ortadan kaldırmak isteyenlere karşı mücadele etmektir. İkinci

"Günümüz Avrupasında politik duyarsızlık hakim"

hedef ise; baskı altında olan halkların kültür ve tarihlerini tanıtmak, verdikleri mücadele için uluslararası dayanışmayı sağlamaktır. Çünkü, savaşan bir halk için uluslararası dayanışma hayati bir öneme sahiptir. İnsanın sadece kendi toplumsal sorunları uğruna savaşması yeterli değildir.

Bireylerin bireysel mutluluk için verdikleri mücadeleyi, toplumsal mutluluğa dönüştürmeliyiz. Barış, özgürlük ve insanlığın geleceği gibi sorunlar, kesinlikle kişisel ve bölgesel olamaz. Yani benim sadece Norveç toplumunun sorunlarıyla ilgilenmem, dünyada olup biten korkunç dramatik olaylara göz yummam diye bir şey söz konusu olamaz. Bu anlamda, dünyadaki her sorunun birbirinin ayrılmaz parçaları oldu-

ğuna inanıyorum. Ama ne yazık ki, günümüz Avrupa'sında uluslararası dayanışma yerine bireysel ulusal bencillik ve politik duyarsızlık hakim. Kürtlerin mücadelesiyle dayanışma içinde olmama rağmen, aynı zamanda Norveç'teki politik duyarsızlığa ve halkların mücadelesine karşı olan ilgisizliğe karşı da savaşıyorum.

□ Kürtlerle Dayanışma Komitesi ne zaman kuruldu? Komitenin hedefleri, çalışmaları ve pratikte karşılaştığı zorlukları anlatırmısınız?

□ Kürtlerle Dayanışma Komitesi 1980 yılında çeşitli sol guruplara mensup Norveçli'lerle, birkaç Kürt arkadaş tarafından kuruldu.

Bildiğiniz gibi, bu dönemde Türkiye'deki askeri cunta ve İran'daki Şah'a kar-

şı olan halk ayaklanması Kürt sorununu güncelleştirmişti. Bu dönemde İran ve Türkiye'deki durum, bu iki ülke arasında yaşayan Kürtlerin sorunları, komitenin temel çalışma alanı haline gelmişti. Komite, Türkiye'nin NATO üyesi olması ve Kürdistan'ın en büyük parçasının Türkiye işgali altında olması gibi nedenlerden dolayı, Türkiye'deki gelişmeler üzerinde önemle durdu.

"Komite olarak Kürt halkının bağımsızlığını ve özgürlüğünü elde etmede, hangi mücadele araç ve yöntemleriyle olursa olsun, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin belirlemesi ilkesine bağlı kalarak, Kürt halkının anti - emperyalist, kültürel, politik ve silahlı mücadelesini destekliyoruz."

Bu çalışmalar yanında, Humeyni yönetimi tarafından bastırılmaya çalışılan İran'daki demokratik muhalefet ve Kürtlerin İran'daki otonomi istemi desteklendi. Ancak, bugün Kürtlerin üzerinde yaşadığı Kürdistan'ın tüm parçaları komitenin çalışma programı içine alınmıştır. Komite olarak, Kürt halkının bağımsızlığını ve özgürlüğünü elde etmede, hangi mücadele araç ve yöntemleriyle olursa olsun, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin belirlemesi ilkesine bağlı kalarak, Kürt halkının anti - emperyalist, kültürel, politik ve silahlı mücadelesini destekliyoruz. Bununla beraber, Kürt halkının Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de baskı altında olan diğer ezilen halklarla ortak savaşmalarını da destekliyoruz.

"Uluslararası dayanışma şart"

Pratik çalışmalarımıza gelince:
—Kürdistan ve Kürtlerle ilgili bilgi toplama,
—Kürtlerin mücadelesini desteklemek ve bunun için gerekli dayanışmayı sağlamak,
—halka, basına, hümanist kuruluşlara, politik örgütlere, Norveç resmi kurum ve kuruluşlarına bilgi vermek,
—Kürt halkının mücadelesine politik destek, moral ve dayanışmayı sağlamak,
—Kürt halkına karşı sistematik bir şekilde devam eden baskı, tutuklama, konvansiyonel ve kimyasal savaş ve soy kırımları eylemlerle protesto etmek,
—Kürt halkına hümaniter yardım sağlamak, bilgi toplama ve tartışma toplantıları düzenlemektir.

lesini destekliyoruz!"

Bunların yanında, Norveç'e iltica eden Kürtlerin sorunlarıyla da ilgileniyoruz.

Karşılaştığımız zorluklara gelince; —Çalışmalarımızı daha iyi yerine getirebilmek için yeterli aktif üyelerimiz yok.

—Ekonomik olarak zorluklar çekiyoruz. Çünkü bazı özel durumlar dışında devletin resmi kurumlarından yardım alamıyoruz -ki yaptıkları yardım çok sınırlı oluyor-. Diğer masraflarımız ise komite üyelerinin yaptıkları yardımlardan ve üye aidatlarından karşılanmaktadır.

Kürdistan'da meydana gelen gelişmeleri halka ve basına iletmek çok önemli. Ne yazık ki, bu gelişmeleri zamanında öğrenemiyoruz, kanalları her zaman aktif çalışmıyor.

—Kürdistan'da meydana gelen gelişmeleri zamanında halka ve basına iletmek çok önemli. Ne yazık ki, bu gelişmeleri zamanında öğrenemiyoruz, kanalları her zaman aktif çalışmıyor.

—Bazı radyo istasyonlarında Kürtçe yayın yapma olanaklarımız olmasına rağmen bu konuda çalışabilecek elemanlarımız yok. Şu anda çeşitli okul, sendika vb. yerlerde tartışma ve bilgilendirme gibi toplantılar düzenlemekteyiz. Ancak bunun yeterli olmadığı kanısındayız. Bunlarla beraber politikacı, gazeteci, akademisyenleri ve sanatçıları dayanışma çalışmalarında aktifleştirmek istiyoruz.

□ Komite olarak Halepçe katliamı ile ilgili neler yapabildiniz? Ayrıca Norveç Devleti'nin ve Hükümetinin Kürt sorunu karşısındaki tavrı nedir?

Norveç Dışişler Bakanlığı, Kürdistan'a Norveç hümaniter örgütleri vasıtasıyla yardımda bulunmaya hazır olduğunu belirtti.

□□Halepçe katliamı sırasında 6 Kürdistanlı örgüt, parti ve dernekle beraber ortak bir eylem başlattık. Yürüyüşler düzenleyip Norveç hükümeti ve Norveç'teki sağ (Høyre), İşçi Partisi (Arbeider Parti), Sosyalist Sol Partisi (SV), Hristiyan Halk Partisi (Kr Folke Parti), İşçi Sendikası (LO), Kızıl Haç, Çocuk Esirgeme Kurumu, Kilise Acil Yardımı, ve Norveç Halk Yardımı örgütleriyle ilişkiye geçip kendilerini bilgilendirerek, Irak rejmini protesto edip, Kürt halkına gerekli yardım yapmalarını istedik.

Norveç Dışişleri Bakanlığı ise, Kürdistan'a Norveç hümaniter örgütleri vasıtasıyla yardımda bulunmaya hazır olduğunu belirtti. O zaman, biz kendilerinin yapacağı yardımı, içinde Irak Kürdistanlı örgüt ve partiler aracılığı ile yapmalarını tekrar tekrar belirtmemize rağmen, Dışişleri Bakanlığı, yaklaşık 600.000 Norveç Kronunu Kızıl Haç vasıtasıyla İran'a verdi. Yapılan yardımın Kürdistan'a ulaşıp ulaşmadığı konusunda hala hümaniter örgütlerden haber almış değiliz. Ayrıca Norveç Halk Yardım Örgütü de (Norsk Folke

"Kürtlerin tarihini işittiğimde oldukça etkilenmişim"

Hjelp) Kürt halkına yardım yapacağını belirtti. Kilise Acil Yardımı ile Çocuk Esirgeme Kurumu, Norveç Kızıl Haç Örgütü'nün Kürdistan'da bir yardım projesi için operatör görevini görmeleri halinde kendilerini destekleyeceklerini söylediler.

"Kültürel çalışmalar önemli"

Bugün iktidarda bulunan İşçi Partisi'nin parlamento temsilcisiyle durumu konuştuk. Temsilci, Dışişleri Bakanı Thorvald Stoltenberg'ten ricada bulunarak Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silah katliamını kınamasını ve yardımda bulunmasını istedi. Dışişleri Bakanı yaptığı açıklamada "İran-İrak savaşında kullanılan kimyasal silahlardan üzüntü duyduğunu" belirtmekle yetinen bir açıklama yaptı. Dışişleri Bakanlığı Devlet Sekreteri de BM Silahlanma Konferansı'nda kimin kime karşı kimyasal silahları kullandığını belirtmeden, Dışişleri Bakanlığı'nın yaptığı açıklamanın aynısını tekrarladı. BM Güvenlik Konseyi'nin kimyasal silahların kullanılmasıyla ilgili hazırladıkları raporlarda, Irak'ın Kürtleri kimyasal silahlarla yoketmeye çalıştığı belirtilmeden kimyasal silahların kullanılma-

ması tekrarlanıyor. Dışişleri Bakanı'nın bu durumdan üzüntü duyduğunu isim vermeden belirtmesi BM'nin yaptığı açıklamaların dışına çıkmama şeklinde yorumlanabilir.

Dışişleri Bakanlığı'nda çalışan bazı devlet memurları, Dışişleri Bakanı'nın sorunu çok yakından ilgilendiğini, ancak sorunu pratik nedenlerden dolayı uluslararası alanda ele almanın zor olabileceğini düşünüyorlardı.

Dışişleri Bakanlığı'nda çalışan bazı devlet memurları Dışişleri Bakanı'nın ve Dışişler Bakanlığı'nın sorunu çok yakından ilgilendiğini, ancak sorunu pratik nedenlerden dolayı uluslararası alanda ele almanın zor olabileceğini düşünüyorlar! Ben, BM Güvenlik Konseyi'nin konuyla ilgili yayınlamış olduğu raporu eleştiren 7 sayfalık bir yazı yazdım. Çünkü BM'nin raporunda kimlerin kimlere karşı saldırıya geçip, kimlerin katledildiği konusunda en ufak bir açıklama yok. Raporda, Irak rejminin Kürt halkına karşı giriştiği katliam belirtilmeden geçiştiriliyor. Buna ek olarak Birleşmiş Milletler, Kürdistanlı örgütlerin verdiği bilgileri de dikkate almadı.

□Norveç halkının Kürdistan sorunu hakkında bilgileri ne düzeydedir. Sizce Kürt halkı mücadelesini Norveç'te ve dünyada daha iyi tanıtır dayanışma sağlamak için ne yapmalıdır?

□□Gerek halk ve gerekse politikacılar Kürt sorunu konusunda oldukça az bir bilgiye sahiptirler. Fakat son yıllarda Norveç'te ilticacı Kürtlerin çoğalmasıyla, Kürt sorununa ilgi artmaya başladı. Kürdistanlı parti ve örgütlerin birlikte hareket etmeleri halinde, ken-

dilerini uluslararası planda daha güçlü temsil etme durumları ortaya çıkar. Bu birliktelik ayrıca uluslararası yardım ve dayanışmanın sağlanmasında da önemli bir rol oynayacaktır.

□Bildirdiğiniz gibi son yıllarda Avrupa'da, Kürt hareketini karalama kampanyaları ve bazı Kürt gruplarının şahsında Kürt hareketini tecrit etme çalışmaları gündemde. Bir Norveçli olarak, Kürtler adına hareket ettiklerini söyleyen bu tür gruplar, Norveç ve dünya kamuoyunda nasıl bir intiba bırakıyorlar?

Kürtler yaptıkları tüm eylemlerde uluslararası kamuoyuna karşı son derece dikkatli ve duyarlı olmalıdırlar. Böylece kendi mücadelelerini sansasyonel basın kurbanı olmaktan çıkarıp, mücadelelerini karalamak isteyenlerden kurtarabilirler.

□□Kürtler, yaptıkları tüm eylemlerde uluslararası kamuoyuna karşı son derece dikkatli ve duyarlı olmalıdırlar. Böylece kendi mücadelelerini sansasyonel basın kurbanı olmaktan çıkarıp, mücadelelerini karalamak isteyenlerden kurtarabilirler. Bu anlamda Kürtler veya onlar adına hareket ettiklerini söyleyenler daha çok sahip oldukları olumlu değerleri örneğin, zengin kültürlerini, politik mücadelelerini teori-de söyledikleri eylemlerden sorumlu demokratik bir hareket olarak göstermeleri gerekir.

□ Sayın Wenche Larsen, söyleşiden dolayı teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

□ Ben Teşekkür ederim.

★ Rızgar ALASOR

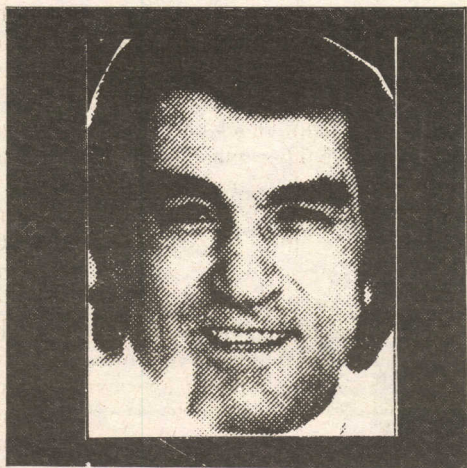
Welatparêzê hêja nivîskar, siyasetvan û hîmdarê Enstîtûya Kurdî Dr. Nûredîn Zaza di roja 7 ê Çiriyê de ji nav me barkir.

Piştî nûçeya wefata Dr. Nûredîn Zaza me xwest ku wî carekî din bi xebat û xususiyetên wî ve binin bîra xwendevanên xwe.

Ji bo wî, li jêrê nivîsarekî wî ku heta niha nehatiye çapkirin û pêşgotina wî li ser çapa nû ya Kovara HAWARê û destnivîsekî (name) wî ku ji Firat Cewerî re hatiye nivîsîn çap dikin.

Herweha me dîtînen Kek Hemreş Reşo, Mihemed Uzun û Firat Cewerî li ser Nûredîn Zaza jî pirsî. Nivîsarên wan hevalana jî di van rûpelan de diweşînin.

Jiboçiyên heya niha neçûna serî tevger û şoreşên Kurdî

Meydana şiyar kirina millet di dewleta Osmanliyan de ber bi dawiya sedsala 19 peyda dibe û her diçe firehtir dibe. Di despêka sedsala bîst de, xwendewar, zana û nivîsawarên kurd li Stanbolê pir dibin, civata pêktînin û rojnameyan derdixînin. Lê, berî ku xwe xweş saz bikin û bikevin nav millet, Şerê Mezinê Pêşîn çêdibe û peyayên nûgîhaştî tene şandin eniyên şer û ji bo dewleta Osmanliyan xwîna xwe didin rijandin.

Di dawiya şer de, ên ne mirî vedigerin Stanbol û bajarên xwe û ji bo azad kirina Kurdistanê dixebitîn. Lê, dîsa mijiyê eşirtiyê nahêle ku Kurd bigihin hev û kêsa xwe di rewşa dewelî de bibînin. Bi navê Osmanliyan û bi navê Misilmantiyê Mistefa kemal eşîrên kurd bi aliyê xwe de tîne, wadên vala dide wan, bi wan şerê Yewnan, Italyan û Fransizan dike û Tirkiyeke yekcar faşist datîne. Piştî çend salên din, gava Şêx Seîd ala azadiyê hil dide Mistefa Kemal, dîsa bi eşîrên kurd şerê wî dike û piştî milletê kurd dişkîne. Ev mijiyê eşirtiyê, niha jî ji serê piraniya Kurdan hêj derneketiye. Dijminê Şoreşa Kurdistanê Iraqê yê dijwartir ne top û tangên Bexdayê, lê eşîrên kurd bi xwe bûn. Mijiyê eşirtiyê di Kurdan de bi awakî welê xurt ragirtiye ku serrekê yê mestîrên şoreşên kurd, angî Mistefa Berzanî bi xwe nedikarî xwe jê rizgar bike û tevgera xwe bike tevgera xurî neteweyî (mîlî). Îro bi xwe, bingeha neyartî û berberiya partiyên kurd jî hev re, berî her tiştî, eşirtî ye.

Ji eşîr û eşîrmijî mayîna Kurdan pêve perçebûna Kurdistan, pîrbûna neyaren milletê kurd, kêman jî nebûna dostên wan jî kirine ku şoreşên kurd neçin serî. Carna, hin dost peyda bibiwana jî, dostaniya wan dom nedikir û şoreşvan bi wan dihatin xapandin. Di rewşa Kurdistanê îro de, peyda kirina dostinê rast girêdayî xebateke dijwar, nazîk û jîr e.

Ji ber eşîr mana me, hovîtiya hikûmetên li me siwar û piraniya dijminan, partiyên siyasîyên kurdî yê xweş saz kirî nehatin danîn; ku hatin danîn jî pir nejiyan, an jî ketin çapa eşirtiyê...

Dr. Nuredin Zaza
15 tîrmeh 1979

Ev jiboçiyên ha (jiberçî) dîrokî, civakî, coxrafî û siyasî ne: Bi yek kirina gel û eşîrên arî yê Rohelata Navîn, Meda dewleteke mezin pêkanîn û şertên bi cî hatina neteweyêke danîn. Lê, ev dewleta ha bi tenê ji sala 612 heya sala 550 berî Mîlad dom kir. Ev dem, ji bo tekûz kirina neteweyêke baş perçim kirî ne bes bû. Ji lewre, piştî ji hev ketina dewleta Meda, xelk dîsa vegeyriyan eşirtiya berê û ji bo serbestî û parastina xwe, xwe dan çîyan.

Ji sedsala 9 piştî Mîlad vir da, mihaweleiyên li hev gihandina eşîran û pêkanîna hikûmetên kurdî despê dikin. Lê, rewşa Kurdistanê coxrafî û êrîşên ji derve yê tîvel (Moxol, Tirk û hin din...) rê nadin ku Kurd di dewletekê de bigihin hev. Çend emaretên mezin ku, di sedsalên 14 û 15 han de xwe zexm dikin, fikra dewleteke firehtir di serê xwe de digerin. Lê, xurt bûna dewleta Osmanliyan li rojava û ya Farisan li rojhelat nahêle ku ev xwewna ha bibe rastî. Bi navê misilmantiyê (sunî û şî'î) her du dewlet Kurdistan par dikin, hêdî, hêdî emaretan jî hev dixin, rengê Kurdbûnê diçil-misînin û ji nû ve, eşirtî û bendîtîyê dixine nav millet û xelkê berdidin hev. Ji bo "axa" bûna xwe, piraniya serekên eşîran hefsarê xwe dixine destê dewletên hakim û li gora daxwazên wan xwe dilivînin. Gazî û hawarên mela û helbestvanên şiyar û dilşewat mijiyê eşirtî û xulamtiyê nahejinin.

Nameya Dr. N. Zaza ji bo Firat Cewerî

Bî hêviya çavekirina me, ez pirsî te dikim û geşiya te dixwazim.

(Signature of Dr. N. Zaza)

Frâtê delal, Lausanne, 8. 6. 1984
Nameya te ya 1. 6. 1984 giha destê min. Ji bo tîxistiyên wê û dilpakî û dilxwaziya te gelek spas. Ez dibînim ku tu ji nexweşiyên me xweş agehî û ji min çêtir bextreşiya me dibînî. Nivîsandina te pir hêja ye. Min çîroka te ya "Barkêşên piçûk" xwend. Qabiliyetekê mezin di te de heye. Herwekî, li Swêdê, riya nivîsandinê ji bo piçûkên Kurdan li ber te vekirîye, ji wan re behsa yekbûnê bike.
Di Hawar de, çend nivîsandinên min ev armanc dabûn ber xwe. "Şîretên Ehmedê Xanî" heye, nizanîm gelo te xwendîye? Xwendin û dan nasîna Ehmedê Xanî ji bo me pir gerek e. Ewî nexweşiya me berî gîşan derêxistîye û em jê ageh kirine: NE YEKBÛNA ME... "Ger di hebîwa me tifaqek..." ewî digot. Me guh neda gotînen wî; lê Tirk û Eceman ji wan tirsîyan û bi zîrekî riya yekbûna me girtin û em şerpeze kirin...
Bi hêviya çavekirina me, ez pirsî te dikim û geşiya te dixwazim.

N. Zaza

Pêşgotin HAWAR û çanda Kurdî

Di îlona sala 1930 hî de, gava brayê min, Dr. Nafiz, ji Tirkiyê derbazî Sûriyê bû, ewî ez bi xwe re birim. Ez hîngê pîr zaro bûm.

Piştî hatina me Sûriyê, em çend mehan li Helebê man û li wê me demên bi tîrs dagirtî derbas kirin: Li ser xwestina Tirkan Firansizan dixwest me bi şûn da vegeyriyan û serê me bîxîne ber şûrê celadên me. Ji ber ku, hîngê, navbera Fransîz û Tirkan ji nû ve xweş bûbû û Kurd dîsa li bin lingan mabûn... Ne bi tenê Fransizan êdî nedixwest himbêza xwe ji Kurden welatparêz re vekin, lê piraniya wan dabûn hev û ew ji şînoran avêtibûn Şamê.

Piştî ku, bi arîkariya Kurden Şamê, Fransizan bext da me û rê ji me re vekir ku em li Sûriyê bimînin, em jî ji Helebê çûn Şamê.

Li wê, Elî Axayê Zilfo, yek ji mezinên Taxa Kurdan, bi camêriyêke pîr bilind rabûbû: Ewî xaniyê xwe yê mezin, bi herdu aliyên ve, yê hundir û yê mîvanan, tevî cil, nivîn, xwarin û vexwarina ve, ji dûxistiyên re hiştibû û bi zar û zêçên xwe ve yê bê hejmar -rehmetî, merivekî bedew, bi laşgêwê bû û çar, pênc jin anîbûn- xwe xistibû xaniyekî teng û tarî de. Gava em hatin Şamê, mîvanên Elî Axa, li ba xwe ji me re jî cî peyda kirin û bi dilxweşiyêke mezin em hewandin. Li aliyê malê yê hundir ku gelek fireh bû, rehmetî Haco Axa, bi malî û çend kurên xwe yê mezin ve -Hesen, Çeçan, Cemil- bi cî bûbû. Ji lewra malî û nîpêjên wî xwarin pêkdînan û me tev de li wir dixwar.

Heçî mîvanên derve, ji min û birayê pê ve, ji van peyan pêkhatibû: Mîr Celadet Bedirxan, Qedrî, Ekrem û Mihemed Cemilpaşa û Hemzeyê Miksî... Ev hemî, bi Haco û zaroyên wî ve, endamên Civata Xweybûnê bûn. Berî hatina me Sûriyê bi çend mehan, gava Îhsan Nûrî Paşa li Axrî şerê Tirkan dikir, evan jî hilgirtibû ser xwe ku ji aliyê Sûriyê êrîşî Tirkiye bikin û bavêjîne ser bajarên Mêrdîn, Midyad, Diyarbekir, Urfa û hin din. Lê ji ber kêman haziriyê, nedikarin karê xwe bibîne serî û bi şûn de vegeyriya bûn. Fransizan jî, bo xatirê Tirkan, ew girtibûn, ji şînor bi dûr xistibûn û ev anîbûn Şamê.

Herwekî armanca wan bi cî nehatibû û rê li ber tevgera wan a siyasî hatibû girtin, peyva van camêran, hîngê, ji her tiştî bêtir, li ser pîrsên çandî, û nemaze li ser xwendin û nivîsandina zîmanê kurmançî bû. Her êvar gava mezela rûniştinê dihatê dagirtin, bi kêfxweşiyêke mezin, min guhdariya dan û standin û temaşaya pevçûna wan dikir. Celadet Bedirxan elfabeke kurdî, bi tîpên latînî, pêktanî û dil dikir ku bi wan kovarekê derêxe. Ekrem Cemilpaşa, Hemzeyê Miksî û hinekên din tê de pîr kêmasî didîtin û bi hişkî lê radibûn. Lê, herwekî rehmetî Celadet bi gelek zîmana dizanî, pîr li Ewropa mabû, bi ser de jî zor zîrek, bi hiş û huner bû, bala xwe dida rexne û gotînen xelkê û dixebitî ku şaşiyên xwe binase, elfabeya xwe li gora dengên zîmanê pêk bîne û ji şîwe û zaravayên tîvel rêz û duzanên bîngêhî derêxe. Ev jî zû da li vî tiştî hûr dibû. Lê, li Şamê, ev karê ha bûbû mijula-hiya wî ya hergavî. Di sala 1932 an de, piştî ku elfabeya xwe danî û rêzîmanek jî dirust kir, rabû destûra derxistina kovara "HAWAR"ê wergirt.

Hejmara pêşîn di 15 hê Gulan a 1932 an de derket. heya hejmara 24, hin bend bi tîpên erebî hin jî bi tîpên latînî hatin nivîsandin. Di hejmara pêşîn de, Mîr Celadet, bi kurmançî, farsî, tirkî, erebî û fîrensîzî elfabeya xwe dida nas kirin. Di vê elfabê de, piştî hin guhartin çêbûn. Guhartina meztir ev bû "k" kete şûna "q" û vê tîpa ha jî şûna "k" girt. Piştî, hin guhartin jî li ser "ê", "î" û "û" ku berî

"y" tîpê ketin vê elfabê de. Li gora vê rêza ha "dê" dibû "deya min"; an "diya" min, "rê" dibû "rêya min"; an "riya min"; "arîkarî" dibû "arîkariya min"; "rû" dibû "rûyê min"...

Di despêka xebata xwe ya rojnamevanîyê de, Mîr Celadet ji xwe re çend arîkar gihandin û kir ku peyayên wek Dr. Kamuran Bedirxan, Osman Sabrî, Qedrîcan û hin din kurmançiyêke bilind, bi bendên tîvel -çîrok, helbest û dîrok- rûpelên HAWARê bixemilînin. Piştî, gelek Kurden din, ji Sûriyê û Iraqê, nivîsawarên xwe şandin Hawarê. Di nav wan de, ne bi tenê şairên bi nav, wek Cegerwîn û Goran, lê axa, feqe, rençber, cotkar û şivan bi xwe hebûn. Bi vî awayî, HAWAR riya xwendin û nivîsandina Kurdî, riya çanda kurdî û riya şiyariyê ji Kurdan re vedikir.

Lê, pîr mixabin ku HAWAR gelek dom nekir. Giha heya hejmar 26 û ji 18 Tebaxa 1935 an bi şûn de nema derket. Sê sal, sê meh û sê rojan dom kiribû. Sebebên sekinandina wê pîr bûn. Bi kurtî bêjin ku xwendevanên wê kêman bûn û perê ku ji wan dihat nedihîşt ku ên pê mijûl bûn têra xwe nan bixwin. Kiriyarên HAWARê çend Kurden Sûriyê û çend Behdînanîyên Iraqê bûn. Bi tenê carna, bi dizî, dikete Kurdistanê Tirkiyê. Tu civat bi hikûmet jî nebûn ku destên xwe bidîne de. Herwekî kurmançî di dibistanan de nedihate xwendin, xwendevan pîr bi derengî digehiyan. Ji lewre, bi salan ve, gaziya HAWARê hate birîn.

Di sala 1941 an de, Îngilîz ketibûn Sûriyê û dixwestin hîngê Kurd bi aleyê xwe de bikişînin û ji bo tirsandina Tirkan navbera xwe bi wan re xweş bikin. Ji lewre rê dan ku ji Bêrût û ji Ammanê kurmançî û soranî bêne weşandin û ku HAWAR jî ji nû ve bête derêxistin.

Herwekî dinya di şer de bû û di Rohilata Navîn de kaxêz pîr bi zor diketê dest, Îngilîzan, bi comardî, kaxêz didan rehmetî Mîr Celadet. Ewî jî, hin ji wan kaxêzan ji HAWARê re dihişt û hin jê di soka reş de, bi bahakî bilind difrot. Bi vî awayî, sê salan ewî dîsa HAWAR wejand.

Hîngê, herwekî ez gihabûm min xwe xweş hîni kurmançî kiribû, min jî tê de dest bi nivîsandinê kir. Kêfa rehmetî pîr ji çîrokên min re dihat. Ew sê, çar caran dixwendin. Gava ez diçûm mala wî û ku mîvan li wê pîr biwana, dixwest ku ez bi xwe wan ji wan re bixwînim. Hîngê radibû, êniya min maçî dikir û digot: "Tu Çekofê me yî, kirîvo, Çekofî..." Rehmetî kirivê min bû. Min çîrokên xwe hîngê bi navê Nûredîn Êsîf dinivîsandin...

Lê îcar HAWAR pîr najot û di sala 1943 an de dîsa bin av bû. Eleman li Rûsiya dihatin şikênanî û Tirkiye jî, hêdî hêdî xwe ji wan bi dûr dixist. Li ber vê guhartina ha Kurd jî qiyamet diketin û Îngilîz jî vedigeriyan dijminatiya xwe ya berê beramber Kurdan. Jê bi şûn da, pîr derbas nebû ku balafirên Îngilîz Kurdistanê Iraqê dida ber bomba...

Çi ku be, HAWAR esereke zor giran biha ye û ji bo ew kesên ku dixwazin bi kurmançî binivîsin xwendina wê gerek e. Bi ji nû ve çapkirina wê, Hemreş Reşo jî xebatekê pîr hêja radibe. Em ji nihû da wî pîroz dikin û hêvîdar in ku vî karî ha, rojek berê rojekê, bibe serî...

Dr. Nûredîn ZAZA

Lozan 22.4.1975

Dr. Nûredîn Zaza vê pêşgotinê bo Çapa nû ya Kovara HAWARê ku ji alî Hemreş Reşo ve hatibû çapkirin nivîsîye.

Li ser Dr. Nûredîn Zaza

Em li ser yekî dipeyivin ku êdî ne di me bû

Ji Kurdistanê tevî gellek silav, daxwazên xweşî û serketinê min berê xwe dabû Ewropa. Ev silav û daxwazên ji dost, hogir û hevalan divyabû bigihana Kek Dr. N. Zaza...

Piştî hatinê, min dît ku em li ser hevlekî peyivîne, bê ku bizanibin ew êdî ne di nav me de ye. Me heval û hevkarê xwe, mêrxas û têkoşerê mezin wenda kiribû...

Ma kîjan welatparêz û têkoşerê Kurdistanî heye ku Dr. N. Zaza nasneke?

Ji kovara Hawarê bigre ta roja îro merov dikare wî di bin navên çîroknivîs, dîroknivîs, Derketî, Nuredîn Yusif ûhd. bibîne.

Bingeha yekîtiya gelê Kurd wî bi damezirandina Komeleya Xwendekarên Kurd li Ewropa (KSSE) di salên 1949 û 1956 de avêt û rêya damezrandina rêxistinê jî li derveyê welêt vekir.

Gava di sala 1957 de PDK-S hate damezrandin ew kirin Sekreterê Yekemîn.

Ew yekê jî wan bû ku di sala 1978 de, bi bêlavokek vekirî, jî hemû rêxistinên Kurdistanî damezrandina enîyeke niştimanî û pêkanîna kongreyê Kurdistanî xwest.

Herweha di sala 1979 de ji bo hevkarî û tevkeriya rêxistinên Kurdistanî di damezrandina Partiya Yekbûnê de beşdar bû û ta dawiyê di serkirdayetiya wê de xebitî. Bi pêkhatina PDK-RN û damezrandina Tevgerê jî giha armancek ji armancên xwe...

Bê guman bi vî kurtenivîsê an jî bi gotaran jiyana wî ya Kurdistanî nikare were şirove kirin, divê xort û zanayên Kurd lêkolînên zanistî li ser dîrketiyê gelê me binivîsin...

Hemreş Reşo

Têbînî:

Ev kurtenivîsar bi tîleks hatiye şandin û divyabû di navbera çend saetan de bihata nivîsîn.

Dr. Nûredîn Zaza (li aliyê rastê) di xortaniya xwe de li Şamê bi hevalê xwe Mistefa Paşê re

Zanayê Kurd Dr. N. Zaza

Gava min di sala 1980 de li ser jiyana Anton Çexov xwendibû, min pir dilê xwe bi rewş û jiyana Kurdan şewitandibû. Anton çexovê ku hîn xort bû û riha wî nû derdiket, bi Tolstoyê weke pêxemberekî li hemû Rûsyayê di hate naskirin û hezikirin re dibû heval. Çexovê ku çavên xwe bi Tolstoy vekiribû, karîbû ew rû bi rû rexne bikira û Tolstoyê ku bi du nivşan jî Çexov mezintir bû li rexneyên wî guhdarî dikir û pirê caran xwe li gorî rexneyên wî rast dikir.

Gava min ev yeka han di nava Kurdan de nedidît, qudûmê min dikeşt, çokên min sist dibûn û ez bê hêvî dimam. Gelek caran jî bayê bêhêvîtiyê li ber guhên min diket, lê dîsa jê vedikişiyam û min jî bo pêşerojê tove hêviyê yê nû tavêt. Vê yeka han ta bi dîtina Cegerxwîn dom kir. Cegerxwînê ku weke pêxemberekî Kurdan bû, bi min re weke hevlekî ketibû sohbetê û jibo jiyaneke çaktir hêvî û moral dabû min.

Hemdemê Cegerxwîn Osman Sebrî jî bi rûyekî geş û bi zimanekî xweş ez weke mêvan qebûl kiribûm û bêtî ku ferqiyeta di navbera salan de bibîne, bi min re bi saetan ketibû gotûbêj û sohbetê.

Lê ji wî nîfşê kevin, an jî ji hevkarên Hawarê navekî hertim bala min kişandibû. Ew jî navê Dr. Nûreddîn Zaza bû. Hîn di salên zarotiya xwe de min navê vî çelengmêrî bihistibû û ji serpêhatiya wî û kekê wî Dr. Nafîz agahdar bûbûm.

Lê çî bikim, dîtina vî zana û mêrxasê Kurd jî min re nebû qismet. Wî li xerîbiyê serê xwe danî û bi hisreta welêt jî nav me barkir û çû. Herçiqas hevdu dîtin nebû qismet jî, dîsan bi riya nameyan min firsenda naskirina vî welathezî dît. Tiştê ku min ew naskir, ew yek jî entelektuelên kurdan yê herî zana û çêgihîstibû. Mamoste Zaza gihîstibû wê baweriyê ku êdî kurd divê bi serê xwe bifikirin, bi serê xwe biryara jiyana xwe bidin û ji tu hêzan re nebîne maşek. Gava wî nûçeyek erîni di derheqa kurdan de dibihîst kêfa wî dihat, pêlên dilê wî radibûn û çirûskên azadiyê jê ve xuya dibûn. Lê ku nûçeyên neyînî, nemaze şer, pevçûn û kuştina di navbera Kurdan bi xwe-xwe de dibihîst, agir dikete dilê wî, pêlên dilê wî ditimirîn û hêviyên wî weke guleke neavdayî diçilmsîn.

Nûreddîn Zaza peyayekî pirhêl, pirgeriyayî û xwedî tecere bû. Wî bi pir zimanan dizanibû û pir kulturên cihê cihê nas dikir. Ew hem siyasetvan, hem nivîskar, hem helbestkar û hem jî werger bû. Bêşansiya wî ya mezin, ew jî weke Cegerxwîn, O. Sebrî, Qedrican, xwedî û hevkarên Hawarê yên din; bê dewlet, bê xwedî, bê kes û bê dost bû.

Windakirina peyayekî nola Dr. Nûreddîn Zaza, ji bo me Kurdan xisareke mezin û bêhempa bû.

Ez hêvîdar im, ku dê nivşê nû şûna wî dagirin û serê me li ber gel û milêtinê dinê bilind bikin.

Mehmed Uzun

Firat Cewerî

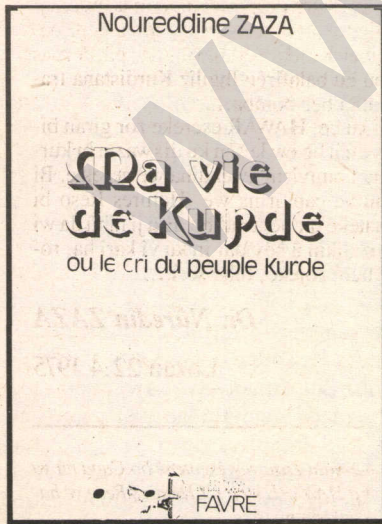
Li ser N. Zaza

Tu çûyî em man. Û jiyana berdeyam e, bêtî ku lehiya baş ya Nuredîn zaza biherike.

Jiyana te? kitêba te ya bedew "Ma vie du Kurde" têrî vê yekê nekir, lê belê dîsan jî, bi kurtî, meriv dikare weha bêje: TU; delaliyê malbateke mezin, asîl, dewlemend, welatperwer; zarokê çiya, newal, bax û bexçên Madenê; zarokê şoreşa Kurdî, Serhildana Şêx Seidê gorbêhîst; xortê sirgûnî û welatê xerîbiyê; bejndirêj û çelengê bajarên Qamişlo, Helep, Şam û Beyrûdê; nivîskarê Kurd, Çexovê edebiyata Kurdî, xebatkarê kovarên HAWAR û RONAHÎ'yê; heval û aligirê weşîneka kurdî li Beyrûdê; şervanê çiyayên Kurdistanê;

damezrevanê Komela Xwendekarên Kurd li Ew-rûpê; bavê Şengo; dilsozê mala xwe; qedirgirê heval û dostên xwe; mamoste û hosteyê zimanê kurdî...

Xebatkarê welêt. Lawê welêt. Dilekî xurt, jîr, zîz û germ. Lehiyeka boş. Mamosteyê hêja, ma jiyaneke weha rengîn nasîbê çend kesan dibê?... Lehiya Nûreddîn Zaza dê di ziman û edebiyata kurdî de her biherike. Oxira te ya xêrê be.

Berga pêşî ya pirtûka Dr. N. Zaza ku bi navê "Ma vie de Kurde" çap bûye

DOZA KURDISTAN

Zinar SILOPİ

BÖLÜM • 10 •

Dokuzuncu Bölüm Sayı 50; Sayfa 8'de

Teşkilatı İctimaiye Cemiyeti Bedirhani Halil Rami Bey, Mustafa Paşa Yemliki, Kemal Fevzi, Molan Zade Rıfat, beylerden mürekkep bir heyeti 1921 senesinde Güney Kürdistan'dan geçerek Kuzey Kürdistan'a gitmek üzere Irak'a gönderdi. İngilizler bu heyetin Irak'tan geçmesine mani oldular. Yalnız Mustafa Paşa Süleymaniye'li olduğundan Süleymaniye'ye gitmesine müsaade ettiler. Mustafa Paşa Süleymaniye'ye giderek Şeyh Mahmud'un Krallığı altında oluşturulan hükümette Eğitim Bakanı oldu. Teşkilatı İctimaiye Cemiyeti uzunlama olarak üç renkten müteşekkil yukarda kırmızı, ortada beyaz üzerinde güneş ve altta yeşil renkli Kürt bayrağının renk ve şeklini tespit ederek milli bayrak olduğunu ilan etti.

Necmettin Hüseyin, Memduh Selim, Kemal Fevzi, Baban Zade Aziz Beylerin teşkil ettikleri Kürt Millet Fırkası'nda milli gayenin gerçekleşmesine hararetle çalışıyor, Teşkilatı İctimaiye Cemiyeti'nin çalışmalarına katılıyordu.

İngilizler Osmanlı Devletinin çöküntüsü karşısında Orta Doğunun belkemiği niteliğinde olan bilhassa çok zengin petrol kaynaklarına sahip olan Kürdistan bölgesinde nüfuzları altında bir Kürdistan hükümeti oluşturmayı tasarlamakta olduklarından işgalleri altında bulunan Güney Kürdistan'da Şeyh Mahmud'un krallığı altında bir Kürt hükümeti kurulmasına mani olmamışlardı. Kuzey Kürdistan'da Sivas Vilayet merkezine yakın bir yere kadar bir Kürt otonomi yönetimi oluşturulmasına Sevr Anlaşmasında karar verilmişti. Türk Kuvvayı Milliye Teşkilatı ciddi bir varlık gösterince çıkarlarını bu hareketi kuvvetlendirmekte gören İngilizler Kürdistan kuruluşundan vaz geçtiler. Mustafa Kemal Paşanın başarılı olmasına yardımcı oldular. Mustafa Kemal Paşa meşhur nutkunda söylediği gibi, Yunanlılarla savaşın en şiddetli zamanında Samsun'a çıkan bir İngiliz zabiti hükümetinin kendisini iki vapur dolusu savaş malzemesini hediye gönderdiğini haber vermişti. İngilizlerin dost ve müteffiki Yunanlıların Türk'lere mağlup olmalarını istediklerine bundan daha açık bir delil olamaz. Kuvvayı Milliye hükümeti Yunanlıları denize döktükten sonra Lozan'da toplanan Barış Konferansında Kürtlerin milli haklarına ait hiçbir konu görüşülmedi ve nede maalesef Kürt Cemiyeti Yönetimi tarafından bu konferansa bir müracaat yapılmadı. Üstelik iki defa toplanan Lozan Konferasına iştirak eden Türk Temsilcisi İsmet Paşa bir defasında Diyarbakir Milletvekili Pirinci Zade Fevzi Beyi, diğer defasında Milletvekili Zülfü Zade Zülfü Beyi birer Kürt sıfatıyla beraberinde götürerek orada, *biz Kürt'ler Türk'lerle kardeşiz aramızda bir fark yoktur, ayrılmak istemeyiz*. Söylemek suretiyle kendilerini milletlerine karşı tarihi nalete mustahak bir hiyanet yaptırdı. Mustafa Remzi'nin İsmet Paşa'ya hitaben yazdığı mektupta babası merhum Memet Ağa'nın bu konuda Fevzi

□ "Kürt milletinin istiklalinin tanınması Milletler Cemiyeti'nin takdirine, daha doğrusu büyük devletlerin arzu ve ihtiraslarına oyuncak olarak bırakılmıştı."

□ "Kuvayı Milliye hükümeti Anadolu'da henüz ciddi bir varlık göstermeden evvel Kürtlerin milli haklarını kabulüne müsait olan İngilizler, Türkleri Güney Kürdistan'dan attıktan sonra Şirvan ile Büyük Zab nehirleri arasında ki bölgede Şeyh Mahmud Berzenci'nin krallık kurmasına itiraz etmediler."

Şeyh Mahmud Berzenci 27 Mayıs 1919'da İngilizleri Süleymaniye'den uzaklaştırdı.

lanan arkadaşlardan bazıları bırakılmışlardı.

Bunlardan vatan şehidi meslup Dava vekili Muhammet Efendi *Bavê Tujo* ki ona Hacı Ahti diye de isim verilmekteydi. Yargılanması sırasında hakimın bütün ısrarlarına rağmen, Türkçe ifade vermek istememiş Kürdistan'da adaletin layığı ile yerine getirilmesi için yargılanmaların kürtçe olarak yapılması fikrinde ısrar ettiğinden nihayet tercüman aracılığı ile ifadesi Kürtçe olarak alınmıştı. Cesur ve milletini çok seven *Bavê Tujo* 1925 senesi İstiklâl mahkemesinde de sorulan sorulara arslanca cevap vermişti. Zalim Türk sürgünleri ile çevrili olduğu halde asılırken "*Yaşasın Kürdistan*" diye haykıran kahramanı, Türk askerleri bir taraftan asarken diğer taraftan süngü ile yaralamışlardı.

Dünya durdukça Kürt milli vicdanında milli birer aziz olarak yaşayacak olan bu gibi büyük vatanseverlerin fedakarlıkları gençlerimize örnek olmalıdır.

Milletine bağlı Doktor Fuat, *Bavê Tujo*, Çerhi Zade Fikri, Liceli Ali gibi arkadaşlarla milli meseleye dair yaptığımız toplantıda, Mahmud Berzenci'nin durumunu iyice anlamak ve teşkilatı ile ilişki kurmak için bir arkadaşın Süleymaniye'ye kadar gitmesi gerektiğini kararlaştırdık. Bu iş için aramızda çekilen kurrada bu görevin yerine getirilmesi *Bavê Tujo*'ya çıkmıştı. *Bavê Tujo* birkaç gün içinde Remman yolu ile Musul'a yetişti. Fakat tam İngilizlerin Şeyh Mahmud aleyhine yaptıkları harekete tesadüf eden bir zamana denk geldiğinden İngilizler *Bavê Tujo*'nun Süleymaniye'ye gitmesine izin vermediklerinden kendisini tutuklayarak Türklere teslim ettiler. Yargılanması için Ankara'ya gönderilen *Bavê Tujo* Ankara Cezaevinde bir müddet yattıktan sonra serbest bırakıldığı zaman tekrar Diyarbakir'e döndü.

Şeyh Mahmud Berzenci'nin Krallığını İlanı

1917 senesinde İngilizler Irak'ı işgal etmişlerdi. Güney Kürdistan 1918 senesi Mondros Mütarekesinden sonra işgal edildi. İngilizler zengin petrol kaynaklarını ele geçirmek için Güney Kürdistan'ı işgal ederek Kürt milletinin milli hukukunu tanyacaklarını söylemekteydiler. Sevr Anlaşması'na göre; Kürtlerin Kuzey Kürdistan'da müstakil hükümet teşkiline liyakatı milletler cemiyeti tarafından tasdik edilirse, Kürdistan'ın bir bölümü olan Güney Kürdistan halkı da arzu ettiği takdirde Kuzey Kürdistan'a ilhak edilmesine mümanaat edilmeyecek, deniyordu.

Vilson prensiplerine göre açıkça her milletin istiklali tanınacağı belirtilmişken, Kürdistan kurulması konusu Sulh Konferansı Heyeti elastiki bir şekilde Sevr Anlaşmasına koymuşlardı. Kürt milletinin istiklalinin tanınması Milletler Cemiyetinin takdirine, daha doğrusu büyük devletlerin arzu ve ihtiraslarına oyuncak olarak bırakılmıştı. 1918 tarihinde Kuvvayı Milliye hükümeti Anadolu'da henüz ciddi bir varlık göstermeden evvel Kürtlerin milli haklarının kabulüne müsait olan İngilizler, Türkleri Güney Kürdistan'dan attıktan sonra, Şirvan ile Büyük Zab nehri arasındaki vasi arazide Şeyh Mahmud Berzenci'nin krallık kurmasına itiraz etmediler. Fakat pek az bir müddet sonra İngilizler şeyhin nüfus mıntkasını kısırak yalnız Süleymaniye'ye hasretmek istediler. Şeyh Mahmud buna razı olmadığından İngilizlere karşı isyan ederek 27 Mayıs 1919'da Süleymaniye'yi işgalle İngilizleri süleymaniye'den uzaklaştırdı. 9 Haziran 1919'da "*Bender Bazıyan*" da İngiliz kuvvetleri ile yapılan şiddetli çarpışmada Şeyh Mahmud yaralı olarak İngilizlerin eline esir düştü.

Devam Edecek

ve Zülfü Beyleri eleştirdiğinde, güya "*Biz sağır'ın, yani İsmet Paşa'nın bu kadar alçak olduğunu ne bilelim*" demişler. Ve kendilerini mazur göstermek istemişler. Halbuki alçaklığın büyüğünü kendileri işlemişlerdi. Eğer birer Kürt idiyse, milletlerine bundan daha büyük bir hiyanet olamaz. Ve dünya durdukça lanete müstahaktırlar. Eğer Kürt değilseler, Kürtler adına sahtekarlıkla gidip orada bir milletin hayatına bağlı bir meselede yalan söylemekten daha büyük bir rezalet olur mu? Her iki şekilde de insanlık sıfatını taşımaya layık olmayan kimselerin yapabildiği alçaklığı göstermişlerdir.

İngilizler müttefikleri Fransız ve İtalya devletlerinin Anadolu sahillerinde önemli yerlere el koymasını hoş bir gözle görmüyorlardı. Fransızlar da İtalyanların Antalya'yı işgaline razı değildi. İtalyanlar da Yunanlıların İzmir'de bulunmasını istemiyorlardı. Bütün bu sebeplerle ve Antep'te Fransızlara karşı açılan şiddetli çete savaşları tesiri ile Fransız Dışişleri Bakanı Franklen Liyon'un Türklerle yaptığı antlaşma sonucu Fransızlar Adana havalisini ve Antepi boşaltıp çekilmişlerdi. Antep savaşını yapanların çoğunluğu Kürtler'di. Antep'in kurtuluşunun ve Gaziantep diye adlanmasını Kürt kahramanlarının cesurane ve fedakarane savaşları temin etmişti. Bu savaşlarda *Vurun Kürt uşağı namus günüdür* diye Medih yolunda çağrılan Türküler savaştan sonra *vurun Türk uşağı namus günüdür* şekline çevrilerek Kürdün hizmet ve fedakarlığına karşı her zaman olduğu gibi yine nankörlük gösterilmişti. 1920 senesi sonlarına doğru esaretten Diyarbakir'e döndüğümde Kürt milliyetçiliği suçlamasıyla tutuk-

“Ararat’a Dönüş”

Osmanlı Türk ordusu tarafından 1915 - 1917 yılları arasında gerçekleştirilen ve Kürtlerin de “din kardeşliği” adına alet edildiği Ermeni katliamıyla ilgili, bir belgesel filmin İsveç’te gösterime girdiğini Kurdistan Press’ten öğrendim.

Ermeni katliamı, içinde bulunduğumuz yüzyılın en büyük politik cinayettir. Çünkü bilebildiğim kadarıyla, Ermeni ulusunun 1915’te karşılaştığı katliamı, bu yüzyılın içerisinde hiç bir ulus yaşamadı. Yaşadıysa da Ermeniler gibi hiç bir halk yüzyıllarca yaşadığı topraklarından sökülüp atılmadı. Ermeni katliamını ben de, büyüklerimden ve Ermenilerden dinledim. İnsan bu katliam anılarını dinlerken, bir başka dünyanın insanı oluveriyor. Çukurlara doldurulup öldürülenler, uçurumlardan atılanlar ve daha nice nice katliam türleri ve bunun da ötesinde ideolojik olarak kafaları bulandırılan insanlar. Öyle ki, bu ideolojik akım o kadar köklemiştir ki, “Ermeniler hak etti” anlayışında bir çok insana rastlamak mümkündür.

Oysa bir çok belgeden, kitaptan ve başından öğreniyoruz ki, bu katliam tamamıyla Osmanlı devletinin resmi politikasıdır. Ve bu resmi politika, Kemalist cumhuriyet devleti tarafından yeni ideolojik kılıflara büründürülerek Kürt ve diğer azınlıklara karşı daha şiddetli bir şekilde sürdürülmüştür. Eğer Kemalist yönetim Kürtleri ve Kürdistan’ı

Ermeni ve Batı Ermenistan gibi haritadan silememiş ise, bu Kürtlerin büyük direnişi ve coğrafyası sayesinde.

Ermeni katliamında Kürt halkının da (Hamidiye Alayları) belli bir payı olduğu inkar edilemez. Ama bu hata Kürtler tarafından planlanmış ve hayata geçirilmiş bir düşünce tarzı değildir. Bu o günkü şartlarda Osmanlı tarafından uygulanan politikaların etkisi altında kalarak uygulanan bir davranıştır.

Ermeni ve Kürtler yüzyıllarca yan yana yaşamış iki halktır. Bu her iki halk arasında zaman zaman olumsuzluklar olmuş olsa da genelde bu halklar barış içinde yan yana yaşamışlardır. Ve kültürel olarak da bir birlerinden oldukça etkilenmişlerdir.

Ama bunlara rağmen, Kürtlerin bu katliamdaki rolleri iyi irdelenmeli ve hatalar açığa çıkarılmalıdır. Başka halklara karşı sorumsuzlukları olmuş bir halkın kendine yapılan sorumsuzluklara karşı çıkmasının en tutarlı yolu kendisinin yaptığı hataları kabul etmesinden geçer.

Ermeni katliamına hangi gözlemlen bakılırsa bakılınsın sonuç itibarıyla tarihe, insanlığa ve halklara karşı işlenmiş büyük bir suçtur.

Bugün bu kadar ağır bir suçtu bilinçli bir şekilde savunan ve inkar edenler ise, insanlık onurlarını kaybetmiş zavallılardır.

Dersimli Ali
Batı Almanya

“Belki hepimiz ölürüz ama yeter artık, yeter! Bitsin bu işkence”

Yukarıdaki sözler 9 yıldan beri Diyarbakır zindanında yatan, devrimci bir tutuklunun anası olan Saliha Şener’e, Saliha anamıza ait.

Saliha anamızı, Türkiye ve Kürdistan’daki gelişmeleri takip eden herkes çok iyi tanır. Şubat 1988’de tarihe anamlı bir direniş olarak geçecek olan, Diyarbakır zindanındaki açlık grevini Saliha ana dışarda desteklemiş ve zulmü protesto etmek amacıyla üzerine gaz dökerek kendini yakmak istemişti. Ve yine Saliha ananın defalarca tutuklanıp işkence gördüğünü Kurdistan Press’teki röportajından öğreniyoruz.

ANK’nın Diyarbakır’de açlık grevine katılan analarla yaptığı röportajı Kurdistan Press’in 48. sayısında okudum.

Doğrusu röportajı okurken beni hem bir duygusallık hem de bir tedirginlik kapladı. Bu durum beni ülkedeki insanlarımızı karşı sorumluluklarımızı ve görevlerimizi yurt dışında yerine getiriyor muyum? Sorusunu kendime yöneltmeme yol açtı. Devrimci mücadelede yoldaşlık bağları kadar duygusallık ve vefa borcu da önemlidir. Bu kavramlar devrimci politikada bazen olumsuzluk yaratsa da durum değişmez. Çünkü vefa borcu insani bir duygudur.

Yurtdışındaki devrimciler Saliha ananın haykırışlarına kulak vermelidirler.

Bu haykırış ülke dışındaki insanlarımızı so-

rumluluklarını hatırlatan bir çağrı olmalıdır. Ve yine bu çağrı bize bir kez daha Kürdistan’da sürmekte olan somut nesnel mücadeleye omuz vermenin dürtüsü olmalıdır.

Ve bu haykırış yurt dışında soyut ve mücadelenin hiç bir ihtiyacını karşılamayan, çabalar yerine enerjimizi ve gücümüzü mücadele alanına doğru kaydırmanın gerekliliğini hatırlatan bir çağrı olmalıdır. Eğer bu haykırışlara kulak tıkanırsa bu korkunç bir gericilik olur. Ve aynı zamanda bu davranış, hem yurt dışındaki devrimci kadrolara, hem ülke ve zindandaki devrimcilere karşı büyük bir sorumsuzluk olur. ANK, Kürdistan’da süren mücadeleyi ve bu mücadelede yer alan kesimlerin sesini sık sık Avrupadaki Kürdistanlılara ulaştırmalıdır.

Hiç kuşku yok ki, bu sesler buradaki insanlarımızın kendilerini denetleyip geliştirdikleri ve ülke zemini ile canlı bağların oluşturulduğu veya devam ettirildiği bir çabanın en güçlü bağları olmalıdır. Ben yazımı Saliha anamızın yurtdışındaki insanlarımızı da eleştiren röportajındaki son cümlesiyle bitirmek istiyorum.

“Burada çocuklarımız ölüyor. Bu zamanda hiç bir Kürt evinde oturamaz”

Bir Kurdistan Press okuyucusu
Batı Almanya

Pêwîste em zmanê xwe biparêzin

Xwişk û birayên xoşevîst,

Zman ji bo netewek gelek pêwîste, ew berî tiştî tê. Weku em dizanin zman pergela gel e. Netewek bê zman nikare bêjî, ez netewe me.

Îro em li cihanê dinêrin, her welat ji bo zmanê xwe pêşda bibe bi hezaran lêkolîn li ser zmanê xwe çêkirine û hîn jî çêdikin, ji bona bingehên zmanê xwe wxurt bikin.

Lê, mixabe ev di pêvajoyê de ji bo zmanê kurdî nayê gotin. Ji ber ku welatê me di bin nîrê zordar de bi sed salan maye û wan zordara nehiştine, zmanê kurdî pêşda bikeve.

Wan xwîn bijên gelê Kurd, ji bo zmanê kurdî ji rûyê cihanê rakin, tu tişt nemaye bi karanîne.

Xwînxwaran zarokên Kurdan bi nîrê zorê hînî zmanê tirkî, erebî û farsî kirin e. Ji bo zarokên Kurd zmanê netewa xwe wûnda bikin, wan wer tirs xistine hundirê zarokên me, ku li malên xwe da ji bi kurdî nexaftin.

Îro cihan deqê, deqê di aliyê teknik da pêşda diçe û bi xwera jî hîn bêjên nû tîne holê. Zmanzanên gelên din, wan bêjên nû di zmanê xwe da diafirînin ji bo zmanê wan paşde nemîne.

Ez karim bi dilek şah bêjim, wan salên dawiyê zmanzanên Kurd jî li ser zmanê kurdî lêkolîn çêkirin û hîna jî çêdikin. Ji bo zmanê kurdî jî pêşda herê û zmanên gelên din kêmtir nemîne.

Em, welatparêzên Kurdan bi wan xebatên zmanzanên Kurd dilşah dibin û sed hezar

caran bi dil û can wan pîroz dikin. Em hêvîdarin, ku ew vê xebata xweya giranbûha bi-dominînin, ji bo pêşketina zmanê kurdî. Lê ez daxwaz dikim li ser hîn welatparêz û rewşênîrên Kurd di derheqa hînbûna zmanê kurdî bisekinim.

Îro li Ewropa bi hezaran welatparêzên Kurd dijîn û wan di demek kurt de fêrî zmanê îngilîzî, elmanî, fransî û hwd. dibin. Lê ji bo hînbûna zmanê kurdî, wan hevalan ji xwe re qet nakin kar û bar. Em nabêjin, wan hevalan bira hînî zmanê din nebin, lê pêwîste her welatparêz yekemîn zmanê xwe hîn bibe.

Bi bîr û baweriya min pêwîste hemû welatparêzên Kurd zmanê xwe mîna rohnîya çavên xwe biparêze, hîn bibe û pêşda bibe. Rewşênîrên gelên din ji bo pêşda birina zmanê xwe bi salan xebatê dikin û em di xwera nabînin zmanê xwe hîn bibin. Rexne kirinê hîn nivîsarê Kurd rastin, camera ji bo pêşketina zman, çande û edebiyata Kurdî dinivîsîn, lê pirtûkên wan gelek kêmtir xwendin.

Ji ber ku hîn welatparêz û rewşênîrên Kurd di dema wan nîye hînî zmanê xwe bibin!

Bi bîr û baweriya min pêwîste em welatparêzên Kurd dest pê bikin zmanê xwe yê şêrîn hînbibin û bidin hîn kirinê. Ji bo dijminên xwînxwar nikaribin bêjin zmanê kurdî nîne. Hînbûna zmanê kurdî di şêrê serxwêbûn û azadiyê de zor pêwîst e. Bi hînbûna zman, emê karibin edebiyat, huner û çanda xwe hîn baştir biparêzin

Dest pê kirin ji bo hînbûna zmanê kurdî.

Mehmedê Kemal

KURDISTAN PRESS
rojname hefteyî • haftalık gazete

Kurdî - Tirkî
Kürtçe - Türkçe
Rojname Hefteyî • Haftalık Gazete
Hejmar - Sayı: 51 (22) • Hefte 49
08 Kanûn • Aralık 1988

Berpîrsiyarê Giştî
Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpîrsiyarê Aligir
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress: Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro: Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: 1461 8-29 83 32
Telex: 131 42 ANK S
Telefax: 08-29 50 56
Bankgiro: 343-5559
Postgiro: 2 65 33-0
Çapxane • Baskı:
Tidnings Tryckarna på Åland AB

Nivîsarên ku tèn şandin li xwediyên yan venagerin
 Gönderilen yazılar iade edilmez
 Redaksiyon dikare nivîsarên ku ji rûpelên xwendavanan û Serbest Kürsî re tèn şandin, li gor düzena rûpelan, kurttir bike.
 Serbest Kürsü ve Okuyucu Sayfası için gelen yazılar, özüne dokunulmadan sayfa düzenine göre redaksiyon tarafından kısaltılabilir
 Eger xwediyên nivîsarên kurdî tiştêki taybetî nebêjin, redaksiyon dikare, li gor standardên zimanê kurdî, guhertinên pewist çêke

KURDISTAN PRESS
rojname hefteyî • haftalık gazete

Kurdisk Türkisk
Veckotidning
Nummer; 51 (22) • Vecka 49
08 December • Kanûn 1988

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332

Postadress: Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besökadress: Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: 1461 8 - 29 83 32
Telex: 131 42 ANK S
Telefax: 08 - 29 50 56
Bankgiro: 343 - 5559
Postgiro: 2 65 33 - 0
Tryckeri: Tidnings Tryckarna på Åland AB

ISSN 0283 - 4898

ABONE

3 Mehî • 3 Aylık 6 Mehî • 6 Aylık Salek • Yıllık
48 SEK-24 DM 96 SEK-48 DM 208 SEK-104 DM

Tarih / Dîrok.....

NAV / PAŞNAV
İSİM / SOYİSİM .....

NAVNIŞAN
ADRES .....

WELAT / ÜLKE .....

Hîn dikarin heqê aboneti li ser hesaba GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm razînin û sûreteke jê ji Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

Abone ücretini GILALA AB PG; 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

Serçerm Swêd serûbin dîkin

□ Li Stockholmê heta niha 120 serçerm hate girtin. Li bajarê Lundê bîst ji wan heft polês birîndar bûn.

□ nêzê 400 polêsên siwarî nikaribûn pêşiya wan bigirta. Şer di navbera serçerm û radîkalan de ye.

ANK • Stockholm

Swêd çiqas diçe ber bi xirabiyê diçe. Roj tûne ku li Swêdê hinek kes neyên kuştin. talan û şelandin ketiye jiyana rojane. Bi kurtî Swêd roj bi roj ber bi Amerika ve diçe. Pîrr caran mirov bi şev ne wêre bi tenê derkeve der û bigere.

Înca di van rojên dawî de serçerman Swêdê serûbin kirin. Pîrraniya serçerman xort in û baweriya xwe li ser şovenîzmê ava kirine.

Roja yekşemê bi sedan serçerm li dora heykela Qral Karl XII de dicivin. Dixwazin bîranîna mirîna wî bikin. Karl XII sembola rasîst û faşîstê Swêd e. Lê hinek pêşverûyên Swêdî dixwazin vê merasimê bidin sekinandin. Ser Karl XII şerekî mezin derdikeve. Bi dehan kes dikevin navhev û hev didin ber derban. Polês mîdaxale dike. Serçerm êrîş dibin ser polêsan jî.

Çawa tê zanîn rihê şovenîzmê li Swêdê pêş ve diçe. Şovenên Swêdê bi her reng û rûçikê derdikevin holê. Carna wek serçerman, carna wek nazîstan carna jî wek welatperweran. Şirketên mezin û kesên dewlemend li pişt wan in. Radyo yên wan yên serbixwe hene. Pîrr caran li dijî xerîban, li dijî pêşverûyên Swêdî proxramên şoven belav dîkin.

Lê hikûmeta Swêdê bi xurtî naçe ser wan. Heta niha hikûmet ji wan re çav girtiye û dengê xwe dernaxe. Hikûmet naxwaze wan kesan wek rasîst bide naskirin. Li gor wan kesên weha xort û genc pîrr caran dikevin nexweşiyê û dixwazin piçek bîna xwe derxin. Ji bo vê yekê jî êrîş dibin ser xerîban, derûberên xwe diçe-

witînin. Yanê mesele ya xortaniyê ye, ne meselekî orxanîzekîrî ye. Lê rastî ne ev e. Pîrr caran ev serçerm êrîş dibin ser xort û zarokên xerîban. carna şerê mezin di navbera wan de çêdibe. Rojname, radyo û televîzyona Swêdê li ser wan tiştan dût û dirêj disekinin. Lê hikûmet bêdengiyê tercîh dike. Naxwaze têkilî van tiştan bibe û pêşiya wan bigre. Bo ku piştî wan kesan, wan hêzan zexm e...

A herî girîngtir Swêdê meheme nikare kesên bin 18 salî mehkûm bike. Bê guman ev qanûn çekekî mezin dide destê paşverû û şovenên Swêdê. Di bin siya vê qanûnê de ev hêzên tarî daxwaza xwe bi rîya xortan tinin çih. çawa hûn jî dizanin, ev xortên ku serê xwe zalut dîkin ji wan re tê gotin serçerm. Serçermî bûye nîşana şovenîzmê. Kesên weha hev pêre pêre nasdikin û digihîjin hev.

"Eylemimiz haklı ve meşrudur!"

ANK • Stockholm

16 Eylül 1988 günü Kırşehir Cezaevi'nden kaçan 18 devrimciden Erdal Aykaç, Nihat İşbulan, Sait Keleş, Haşim Aslan ve Abdurrahman Kırklar 25 Kasım günü Bonn'da yaptıkları yazılı basın açıklamasında eylemin nedenini ve eylem sonrası ortaya atılan sansasyonel iddialara karşı görüşlerini kamuoyuna duyurdular.

Kırşehir Cezaevinden kaçan 18 firariden 12'si şu an yurtdışında bulunuyor. Eylemi gerçekleştirenlerden 6 kişi daha sonra tekrar yakalanmıştı. Yayınlanan yazılı basın açıklamasında şu görüşlere yer verilmekte:

"Bizler 16 Eylül gecesi Kırşehir cezaevinden firar eden Devrimci Yol'cularız. Belli bir süreden beri Avrupa'da bulunuyoruz. Firar eylemimizden sonra hükümetin izlediği terör politikası, basında çıkan haberler ve şu anda cezaevlerinde devam eden açlık grevleri bizi bazı açıklamalar yapmaya zorladı..."

Bizler cezaevlerinde yaşananların en canlı tanıklarımız. Bizleri yıldırma için Hitlervari uygulamalardan kaçınmadılar. Özel olarak yapılmış olan sulu, havasız, hücrelere kapatıldık. Yıllarca hücrelerde beton üzerinde yatırdık. İnsanlık dışı her türlü baskı bizlerin üzerinde uygulandı. Ama bunlar bizleri teslim almaya yetmedi. Bunun üzerine Adana Kapalı Cezaevi yönetimi bizi küçük gruplar halinde başka cezaevlerine dağıttı. Biz bir grup arkadaş Kırşehir cezaevine sürüldük. Kırşehir'e geldikten sonra hemen kaçma yol ve yöntemlerini incelemeye başladık.

Aynı koşu altında kalan diğer siyasal hareketlerden arkadaşlarla birlikte tünelle çalışmaya başladık. 30 Mart tarihinde ilk toprak çıkarılmaya başlandı. Bu tarih, Kızılder'e Mahir Çayan ve arkadaşlarının katledilişlerinin tarihi olduğu için ayrıca anlamlıydı. Uyumlu bir ekip çalışmasının ve 5,5 aylık uzun ve yorucu bir uğraşının sonucunda 130 metrelik tünelle kazmayı başardık.

Tünelin uzunluğu tabii ki beraberinde bir dizi zorluğu da gündeme getiriyordu. Her şeyden önce 10 - 15 günde bir yapılan aramalar bizim için büyük tehlikeler oluştuyordu. Gardiyanlar tarafından hergün denetleniyorduk. Aydın ve Bursa cezaevlerinde tünelle bulunması, bütün cezaevleri idarelerinin dikkatini bu tür olaylara çekmişti.

Bunun da ötesinde bizimle ilgili başka bir gelişme daha oldu. Biz tünelin 45 metrelik bölümünü kazmış durumdayken, Temmuz ayında, gazetelerde Kırşehir Cezaevine dışardan dört kişinin Kırşehir firarileri sanılarak katledildiği belirtilmekte. Ayrıca Giresun Emniyet Müdürlüğü'nde zorla bir insana Kırşehir firarilerinden Kenan Doğan olduğu kabul ettirildiği ve bakanın bunu açıklamak için basın toplantısı bile düzenlediğine açıklamada yer verilmekte.

Sonuç olarak herşeye rağmen koşullar her yönüyle bizim aleyhimize olduğu halde firar eylemini başardık. 16 Eylül gecesi 18 kişi tünelden dışarı çıktık. Tünelden çıktuktan hemen sonra çoraplarımızı varıncaya kadar herşeyimizi değiştirdik."

Açıklamada, firar sonrası operasyonların başladığı, bu operasyonların teröre dönüştüğü, hiç alakası olmadığı halde Tuzla Köprüsünde Alman plakalı bir araba içinde bulunan dört kişinin Kırşehir firarileri sanılarak katledildiği belirtilmekte. Ayrıca Giresun Emniyet Müdürlüğü'nde zorla bir insana Kırşehir firarilerinden Kenan Doğan olduğu kabul ettirildiği ve bakanın bunu açıklamak için basın toplantısı bile düzenlediğine açıklamada yer verilmekte.

Firarilerden 10'nun Devrimci Yol davasından, 1'nin Kawa, 1'nin Partizan, 2'sinin TİKB, 1'nin Acil, 1'nin Devrimci Kurtuluş ve iki firarinin de devrimci hareketi araştırılan devrimciler olduğu belirtilmekte.

Li Sovyet 47 hezar kesan barkirin

Li gor nüçeyên Ermenîstanê nêzîkî 40 hezar Ermenî ji Azerbeycanê barkirine hatine Paytexta Ermenîstanê Êrîvanê. Li aliyê din jî Serokomarê Azerbeycanê ji rojnamevanan re got ku di van rojên dawî de 7 hezar Azerî jî Ji Ermenîstanê barkirine hatine Azerbeycanê.

Di rojname û televîzyonên Yekîtiya Sovyetê de bi awakî vekirî tê gotin ku meş û protestayên Azerîyan qeweta xwe ji dîn distîne. Çawa ku tê zanîn Azerî misilman û Ermenî jî filehin.

Yekî nüçevan di nüçeya xwe de dinivîsand ku çavê wî bi portreyek (wêneyek) Xumeynî ku li meydanekê mezin li bajarê Baku hatibû hilawistin ketiye.

Herweha li gor rojnamevanekî Sovyetî meşekê Azerîyan de ala Tirkiye hatiye hildan.